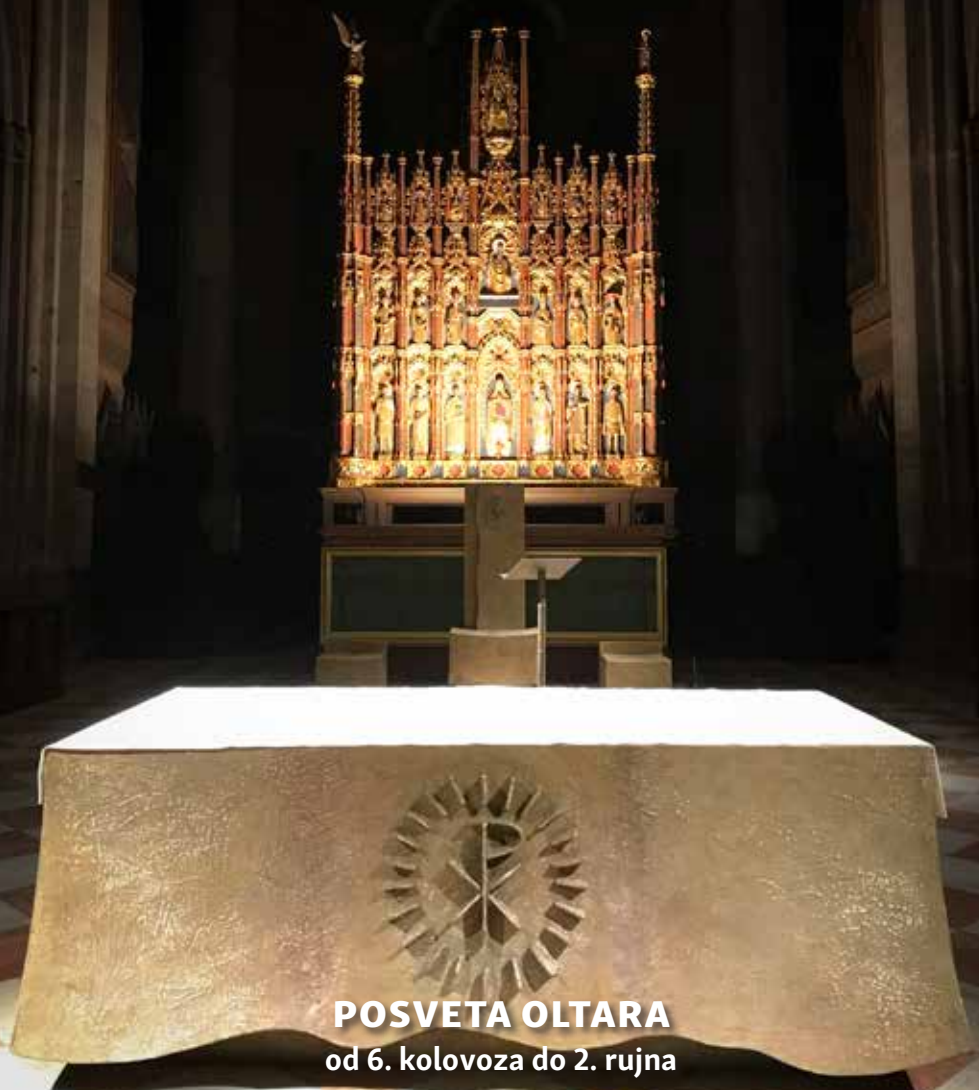

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XL • CIJENA: 2 €

POSVETA OLTARA
od 6. kolovoza do 2. rujna

LITURGIJSKO - PASTORALNI LIST

Živo vrelo

Oltar katedrale u Piacenzi (Italija)

God. XL. (2023.)

Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Grafika Markulin, Lukavec

ISSN 1331-2170 – UDK 282

UREDNIKOVA RIJEČ

Stol Gospodnji u središtu modernih izazova 1

NAŠA TEMA: POSVETA OLTARA

Mario Kopjar: Oltar – stol vazmene žrtve i gozbe 2

Danimir Pezer: Obred posvete oltara s opisom detalja
u vršenju obreda prema Rimskom pontifikalu 8

Zvonko Pažin: Liturgijski znakovi u obredu posvete oltara 14

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:
I. Milovčić, I. Raguž, T. Hačko, D. Tepert, D. Runje

Preobraženje Gospodinovo 20

Devetnaesta nedjelja kroz godinu 24

Uznesenje Blažene Djevice Marije 28

Dvadeseta nedjelja kroz godinu 32

Dvadeset i prva nedjelja kroz godinu 36

U DUHU I ISTINI

Glazbeni prilog: Pristupit ću žrtveniku Božjem 40

Stol Gospodnji u središtu modernih izazova

Zivimo u svijetu raznih standarda i mogućnosti uređenja životnih prostora, čiji izbor utječe na promjene kojima se čovjek prilagođava i gradi svoje postojanje. Moderni izazovi kao da u svakome trenutku kucaju na vrata, nudeći svoju paletu raznovrsnih primamljivih ponuda kojima je teško odoljeti jer ono, za čim se danas teži u životu, nije samo egzistencijalna sigurnost, miran, zdrav i uspješan život, već i lagodnost koja prelazi u prestiž, koji pak određuje mjerilo funkcionalnog života. Takvi standardi nameću svoje odnose u međuljudskoj komunikaciji, koja posebno odzvanja praznim prostorima pojedinaca, koji svoju sebičnu samoću uživaju u bogato uređenim prostorima. Ono što nerijetko utječe na okolinu nije moralna oronulost čovjeka, nego materijalna veličina njegove baštine.

Vidljivo bogatstvo je česta obmana. Možda nitko neće primijetiti da takav čovjek u svom prostoru ima blagovaonicu bez stola. U svom bogatom prostoru nema obiteljski stol. Nitko ga nikad nije naučio sjesti za stol i sa zahvalnošću sklopiti ruke na blagoslov sa susstolnicima, uživati u daru prisutnosti svakog člana i radosno se veseliti ponovnom susretu za istim stolom. Padamo u ralje modernog minimalizma koji u svojim prostorima briše sve linije i boje, ostavljajući iza sebe samo blijedu sjenu sebičnosti. Dom bez stola je dom bez blagoslova. Bez stola nema međuljudske komunikacije i darivanja vrijednog dara – svojega vremena.

Stol je u kući sluga koji stoji pod srcem svakoga koji je kod stola. S njega se blaguju i hrana, i razgovori. Ta tako lijepa riječ – blagovanje – sve objašnjava. Stol je najveće blago u kući, a tomu nas uči sam Gospodin, koji nam je za svojim stolom dao da blagujemo njegovo Tijelo i Krv, da bismo postali jedno tijelo s njime. On »sam sebe ‘opljeni’ uzevši lik sluge, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik, ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu.« (*Fil 2,7-8*). Za njegovim stolom – oltarom, okuplja se Crkva, hvaleći Boga i blagujući njegovo tijelo i krv.

Posvećeni oltar izričiti je znak Božje prisutnosti, žarište neizmjerne Božje ljubavi i čovjekove vjernosti. Iako moderne težnje kucaju na vrata i liturgijskih prostora, koji sve više postaju pokušaj realizacije nedorečenih ideja koje se nisu ostvarile u svjetovnom oblikovanju prostora, pod izlikom mističnosti, Božji dom nije i ne smije biti prostor sebičnosti. Arhitektonsko-umjetnički izričaj ne smije oplijeniti prostor Božje prisutnosti, kao da je bez stola Gospodnjeg, nego svako naše nastojanje i ostvarenje mora biti usmjereno k Njemu, vidljivo prisutnom na stolu njegove vječne ljubavi.

Urednik

Oltar – stol vazmene žrtve i gozbe

MARIO KOPJAR

Žrtvenik u Starom zavjetu

Na razne načine ljudi su se odazivali Bogu koji im je dolazio u pohode. Obredima čišćenja ili prinošenjem darova te žrtvovanjem životinja spaljivanjem u čast Bogu ili bogovima, ljudi su nastojali održati zajedništvo s Bogom te obnoviti prekinuto ili izgubljeno jedinstvo s njim. Zbog osjećaja poštovanja i svečanosti, nije bilo dopušteno jednostavno stavljanje žrtve na tlo, a lakše izvršenja čina zahtijevalo je neku vrstu stola, stoga je uvedena uporaba žrtvenika.

Pojam žrtvenika tumači latinska riječ *altare* (oltar) koja se mora razumjeti u svjetlu latinskog glagola *adolere*, što znači gorjeti, spaliti (spaliti žrtvene prinose, darove božanstvu). U tom kontekstu latinska imenica *altare* označava peć namijenjenu spaljivanju žrtve paljenice, tj. (ognjište) žrtvenik namijenjen za žrtve paljenice.

Žrtvenik je obično kamen određenog oblika koji služi kao podloga pripremljenoga drva na koje će se staviti žrtva paljenica, a kako bi sve, nakon što izgori, na kamenu bilo uzdignuto božanstvu.

Valja napomenuti da izvorno žrtvenik nije bio mjesto prinošenja žrtava, nego znak božanskog prisustva; zbog toga su žrtvenike podizali na mjestima gdje se Bog ukazao. »Jahve se javi Abram u potomstvu dati ovu zemlju. Abram tu podigne žrtvenik Jahvi koji mu se objavio. Odatle prijeđe u brdoviti kraj, na istok od Betela. Svoj šator postavi između Betela na zapadu i Aja na istoku. Ondje podigne žrtvenik Jahvi i zazva ime Jahvino.« (Post 12,7-8). Oltar je stoga bio spomenik božanske naklonosti, ali i mjesto lijevanja, žrtvovanja i prinošenja tamjana.

Takav žrtvenik, koji je bio u funkciji spomena na susret s Bogom, izgledao je kao

Giovanni Battista Tiepolo,
Jakobov san, 1726.–1729.

jednostavan kamen, tzv. *cippus* (kameni stupić koji se koristio za obilježavanje međa, cesta, vodovoda), kakav je podigao Jakov (*Post* 28,18).

Među najranijim primjerima žrtvenika ističemo *dolmen* (stol od kamena) koji je sastavljen od vodoravne kamene površine koja je oslonjena na dva ili tri velika kamena, okomito učvršćena u tlo. Uz kamene žrtvenike, postojali su i drveni – od bagremova drva, obloženi zlatom te od mjedi. Uz čvrste materijale, podizali su se žrtvenici i od zemlje, suhozidni žrtvenici od kamena te od balvana drva koja će sagorjeti u vatri zajedno s prinosima.

Primitivni oblik žrtvenika sastojao se od stjenovitog bloka ili mase neuglatog kamenja. Kasnije je Mojsijev zakon odobrio upotrebu neobrađenog kamenja, zabranjujući mu dodavanje stepenica. Naime, žrtvovatelj je po egipatskom običaju trebao nositi jednostavnu pregaču te je postojala opasnost od nečednosti pri penjanju stepenicama žrtvenika. »Načini mi žrtvenik od zemlje i na njemu mi prinosi svoje žrtve paljenice i žrtve pričesnice, svoju sitnu i svoju krupnu stoku. Na svakome mjestu koje odredim da se moje ime spominje ja ću doći k tebi da te blagoslovim. Ako mi budeš gradio kameni žrtvenik, nemoj ga graditi od klesanoga kamena, jer čim na nj spustiš svoje dlijeto, oskrvnut ćeš ga. Ne uzlazi na moj žrtvenik po stepenicama, da se ne pokaže na njemu golotinja tvoja.« (*Izl* 20,22-26).

Žrtvenik može biti napravljen i od zemlje: »Na njemu ćeš mi sagraditi žrtvenik od zemlje i prinositi ćeš svoje žrtve paljenice i svoje zajedničke žrtve« (*Izl* 20,24); Naaman Sirac donosi u svoju domovinu »zemlje koliko mogu ponijeti dvije mazge«, svakako da bi sagradio žrtvenik, jer »više ne namjerava prinijeti paljenicu ni žrtvu drugim bogovima, nego samo Gospodinu« (*2Kr* 5,17).

Osim kamenih i zemljanih žrtvenika (*Izl* 20, 24-25), Stari zavjet spominje i drvene žrtvenike: »Pred Svetištem nešto kao žrtvenik od drveta: tri lakta visok, dva lakta dugačak i dva lakta širok. Uglovi mu, podnožje i stranice bijahu od drveta. I čovjek mi reče: »Evo stola koji je pred licem Jahvinim!« (*Ez* 41, 22).

»Napravi i žrtvenik za paljenje tamjana; napravi ga od bagremova drva« (*Izl* 30; *Izl* 27,1 (mjere žrtvenika za paljenice)). Treba napomenuti da je sam Kovčeg saveza bio škrinja od bagremovog drveta sa zlatnim poklopcem i drvenim motkama, obložena zlatom (*Izl* 25,10-22). U Drugoj knjizi o Kraljevima spominje se žrtvenik koji se sastojao od metalnog postolja (mjed) koje se moglo premještati i koje je podsjećalo na pokretni žrtvenik Šatora u pustinji. (*2Kr* 16,14)

Dolmen

Uz kamene žrtvenike, postojali su i drveni – od bagremova drva, obloženi zlatom te od mjedi. Uz čvrste materijale, podizali su se žrtvenici i od zemlje, suhozidni žrtvenici od kamena te od balvana drva koja će sagorjeti u vatri zajedno s prinosima.

Za razliku od nekih starih religija, u kojima su ljudi vjerovali da moraju i mogu, takoreći, hraniti bogove svojim žrtvama paljenicama i prinosima, ovdje je obrnuto: sam Bog je taj koji nas hrani zauvijek.

Na kraju, treba napomenuti da su u jeruzalemskom hramu postojali različiti žrtvenici (za žrtve paljenice, žrtvenik za tamjan i za prinos kruha te žrtvenik na kojem je bio Kovčeg saveza). Tu primjećujemo susljednu paralelu s oltarom novijeg datuma. Na oltaru se žrtvuje Jaganjac Božji i ujedno je stol s prinosom kruha, tj. euharistijskog kruha. On je također žrtvenik mirisa, na kojem se pali tamjan. Naposljetku, kao što je žrtvenik ispunjavao ulogu kamena koji je podupirao Kovčeg saveza, tako je svaki veliki oltar u predkonzilsko doba podupirao svetohranište.

Krist – oltar, svećenik i žrtva

Kršćanski oltar ima svoje specifično podrijetlo u stolu Posljednje večere. Sam Krist je postao »oltar, svećenik i žrtva«. Jednom zauvijek, prinio je sebe samoga za spasenje svih ljudi; »...ne treba da kao oni veliki svećenici danomice prinosi žrtve najprije za svoje grijeh, a onda za grijeh naroda. To on učini jednom prinijevši samoga sebe.« (Heb 7,27)

Oko njega Isus okuplja svoje apostole intimnim osjećajima: »Svom sam dušom čeznuo ovu pashu blagovati s vama prije svoje muke.« (Lk 22,15). Na njemu se ispunila proročka žrtva jedinoga i pravoga Boga. Upravo na tom stolu Isus daje svoje tijelo i krv u materiji kruha i vina kao ostvarenje proročke žrtve židovskoga pashalnog janjeta. Zbog toga je stol u dvorani posljednje večere i žrtvenik. Za razliku od nekih starih religija, u kojima su ljudi vjerovali da moraju i mogu, takoreći, hraniti bogove svojim žrtvama paljenicama i prinosima, ovdje je obrnuto: sam Bog je taj koji nas hrani zauvijek. Kao stol Gospodnji, kao mjesto svete gozbe, oltar upućuje prema eshatološkom stolu nebeske gozbe, gdje će Krist sjediti za svojim stolom i sam posluživati (usp. Lk 12,37). Na oltaru Posljednje večere nije čovjek ponudio hranu Bogu, nego ju je sam Bog ponudio čovjeku.

Oltar prvih kršćanskih zajednica

Kršćani su okupljanjima za običnim stolovima obnavljali sjećanje na posljednju večeru i na žrtvu križa. Stolove bi nazivali oltarima. No, uz stol-oltar, čiji je tip prevladavao, podizali su se oltari od jednog bloka kamena (od IV. st.), očito oponašanje oblika poganskih žrtvenika, ili bi ih sazidali. Čak je i transformacija poganskih hramova u kršćanske crkve dovela do ponovne upotrebe njihovih oltara. Hramovi se pretvaraju u crkve, a žrtvenici u oltare. Razlika između poganskih žrtvenika i kršćanskih oltara bila je u upotrebi oltarnika (stolnjaka) koji su naglašavali dimenziju stola i jela umjesto spaljivanja žrtve. Ikonografija koja ispisuje retke povijesti umjetnosti iz ovog razdoblja predstavlja oltar prekriven raskošnim oltarnicima koji se obično spuštaju do zemlje, dajući tako oltaru oblik kocke. Također nam je dragocjeno svjedočanstvo stvrdnuto u porama fresaka, koje nam slikovito prikazuju male oltare

napravljene od drva (u obliku kruga, polukruga, potkove te grčkog slova sigme [ς]), optočene zlatom, srebrom i broncom.

Oltar danas, kao mjesto žrtve i stol za gozbu

U sljedećim koracima želimo promišljati oltar kao mjesto žrtve i stol za gozbu. Djeca Crkve okupljaju se oko stola da zahvale Bogu te prime Tijelo i Krv Kristovu. Stoga je u crkvama oltar »središte zahvale koja se događa s euharistijom«. O tome nam *Red posvete oltara* donosi: »Drevni crkveni Oci razmatrajući Božju riječ voljeli su tvrditi da je Krist žrtveni dar, svećenik i žrtvenik svoje vlastite žrtve. U Poslanici Hebrejima Krist se zaista predstavlja kao Veliki svećenik, a ujedno kao živi oltar nebeskoga hrama (usp. *Heb* 4,14; 13,10); u Otkrivenju se naš Otkupitelj očituje kao zaklani Jaganjac (usp. *Otk* 5,6), čiji se prinos po rukama svetog anđela uznosi na nebeski žrtvenik. ... Krist Gospodin je u obliku žrtvene gozbe ustanovio spomen-čin žrtve, koju je imao na žrtveniku križa prijeti Ocu, i tako posvetio stol, za kojim će se skupljati vjernici da slave njegov Vazam. Prema tome oltar je žrtveni i gozbeni stol, na kojemu svećenik, koji predstavljajući Krista Gospodina, izvršuje ono što je sam Gospodin učinio i predao učenicima da čine njemu na spomen.« (*1Kor* 10,16, *Red posvete oltara*, 1; 3).

Glede toga »[...] U novim crkvama dolikuje da se podigne samo jedan oltar, da u jednom skupu vjernika jedan oltar označuje jednoga Spasitelja našega Isusa Krista i jednu euharistiju Crkve. Ipak se u kapeli gdje je smješteno svetohranište za čuvanje Presvetoga, a i to, ako je moguće, donekle odijeljenoj od crkvene lađe, može podići drugi oltar, da se na njemu slavi misa u radne dane za manji skup vjernika. Neka se svakako izbjegava podizanje više oltara samo radi ukrasa crkve. Neka se oltar gradi odvojeno od zida, kako bi ga svećenik mogao lako obići i slaviti misu licem prema narodu. [...] 'Neka zauzima takvo mjesto da bude uistinu središte kamo se sama od sebe usredotočuje pažnja svekolike zajednice vjernika'.« (*Red posvete oltara*, 7-8. OURM 299; S. Epiphanius, *Panarium II*, I, *Haeresis* 55: PG 41, 979; S. Cyrillus Alexandrinus, *De adoratione in spiritu et veritate*, IX: PG 68, 647).

Na ovom mjestu, s obzirom da se vjernici okupljaju oko stola, odnosno oko Crkve, dolazimo do druge referentne točke koja kameni oltar vidi kao znak oltara – Crkve. »Budući da je Krist, Glava i Učitelj, pravi oltar, i njegovi udovi i učenici jesu duhovni oltari, na kojima se Bogu prinosi žrtva svetoga življenja. To su, čini se, već i Oci naznačili. Sv. Ignacije Antiohijski u poznatoj molbi Rimljanima veli: «Nemojte mi pružati više od toga da se Bogu žrtvujem, jer mi je oltar već spreman» (Sv. Ignacije Antiohijski, *Ad Romanos* 2, 2: SCh 10, Paris 1958., 126-128.), ili sv. Polikarpo, kad opominje udovice da žive sveto, tvrdi da »su oltar Božji« (Sv. Polikarpo, *Ad Philippenses* 4, 3: SCh 10, Paris 1958., 208.). A njihovu glasu odgovara učenje drugih, kao npr. sv. Grgura Velikog,

[...] 'Neka zauzima takvo mjesto da bude uistinu središte kamo se sama od sebe usredotočuje pažnja svekolike zajednice vjernika'. (OURM 299)

*Kršćanska zajednica
okupljena oko
euharistijskog oltara za
slavlje božanskih tajni, je
ovozemaljska zajednica,
ali u pravom zajedništvu s
nebeskom zajednicom jer
se na euharistijskom stolu
ostvaruje nadnaravna
stvarnost, mjesto
susreta zemlje i neba.*

koji uči: «Što je Božji oltar, ako ne duh onih koji žive kreposno?... S pravom se stoga srce (pravednika) naziva Božji oltar.» (Grgur Veliki, *Homiliarum in Ezechielem* II, 10, 19: PL 76, 1069.). Prema drugoj slici, što je crkveni pisci češće navode, kršćani, kad mole, upravljaju Bogu prošnje i prinose žrtve poniznih molitava, kao živo kamenje iz kojega Gospodin Isus gradi oltar svoje Crkve.« (*Red posvete oltara*, 2).

Zbog toga i oltar mora biti u skladu s tradicionalnom uporabom i simbolikom, po mogućnosti od kamena ili plemenitog materijala. Novi *Zakonik kanonskog prava* zadržao je razliku između nepomičnog i pokretnog oltara. Naime, trenutno, prema odredbama kan 1235, § 1, i 1236, § 1, kaže se nepomični oltar (*altare fixum*) ako je sagrađen na takav način da je spojen s podom i stoga se ne može ukloniti. Stol ovog oltara, doduše, više ne mora nužno biti od kamena i štoviše od jednog cijelog kamenog komada. Nepomični oltar mora biti »prema tradicionalnoj uporabi i simbolizmu u Crkvi, od kamena, točnije od prirodnog kamena« (OURM 263), izraz koji aludira na Krista kao kamen temeljac njegove Crkve i zaglavni kamen zajednice koju je on izgradio.

Pomični se oltar može napraviti iz bilo koje plemenite i čvrste tvari koja, prema običajima i predaji raznih krajeva, odgovara liturgijskoj upotrebi (OURM 301; *Red posvete oltara*, 9.; *Zakonik kanonskog prava*, kan. 1236 § 1, 213)

O smislu pravokutnog oblika oltara govori nam Simeon Solunski: »Menza oltara je četvrtasta, jer su se s njega hranile i uvijek će se hraniti četiri strane svijeta; visok i okrenut prema nebu, jer je njegovo otajstvo u visinama i nebesko i u potpunosti nadilazi zemlju.« (Simeon Solunski, *De sacro templo* 133, PG 15, 341.).

Zaključne smjernice glede oltara

Vrlo je važno istaknuti mjesto oltara čiji središnji položaj ne smije biti shvaćen u doslovnom smislu kao jedino statično mjesto oko kojeg se okuplja zajednica, nego sakramentalnim vidom i dinamikom po kojem na dostojanstven način oltar mora biti od važnosti i jedno od žarišta u liturgiji. On je središte milosnog čina koji se ostvaruje u euharistiji (vidi ŽV 4/2021, Oltar – prostor proslavljenog Boga, 15.-16.).

Kršćanska zajednica okupljena oko euharistijskog oltara za slavlje božanskih tajni, je ovozemaljska zajednica, ali u pravom zajedništvu s nebeskom zajednicom jer se na euharistijskom stolu ostvaruje nadnaravna stvarnost, mjesto susreta zemlje i neba. U skladu s običajem i značenjem što je do nas došlo crkvenom predajom, ploča nepomičnog oltara neka bude kamena i to izrađena od prirodnog kamena. Ipak, može se, prema sudu biskupske konferencije, uzeti i druga tvar dolična, čvrsta, i umjetnički obrađena, obavezno četverokutnog oblika, odbacujući svaku drugu formu (elipsoidnu ili sl.) koja bi prema dizajnu ili prema »modi« onoga

Oltar crkve Blažene Djevice Marije
Pomoćnice – Zagreb, Knežija

koji projektira bila ponuđena. Nosači pak ili osnova na kojima leži ploča mogu se izraditi i iz drugog materijala, samo da je doličan i čvrst. Ukoliko postoji oltar u prezbiteriju koji je postojao prije Drugog vatikanskog koncila, on ne smije biti pokriven oltarnikom, tako da se na taj način istakne da je jedan jedini oltar za slavlje.

Iz poštovanja prema slavljenju Gospodnjega spomen-čina i prema gozbi na kojoj se pruža Gospodnje Tijelo i Krv, oltar na kojem se slavi neka bude pokriven oltarnikom bijele boje, a on neka oblikom, mjerom i uresom odgovara građi samoga oltara. Kod uređivanja samog oltara neka se teži za umjerenošću. Cvjetni ures neka bude umjeren te neka se smjesti pored oltara. Na oltaru može stajati samo ono što je potrebno za slavljenje mise, tj. evanđelistar, od početka slavlja do navještaja evanđelja, kalež s pliticom, tjelesnik, ubrus i misal od pripreme darova do čišćenja svetoga posuđa. Tehnička pomagala za bolju čujnost glasa predsjedatelja, ako su potrebna, neka se postave na nenametljiv način. Svijećnjaci, koji u pojedinim liturgijskim činima iziskuju poštovanje i svečanost slavlja (OURM 117), neka se prikladno rasporede ili na oltaru ili pored njega, poštujući pritom ustrojstvo oltara i prezbiterija, kako bi sve bilo sukladno sazdano te vjernicima ništa ne bi priječilo da nesmetano prate što se na oltaru događa ili što se onamo donosi. Isto tako, neka na oltaru ili blizu njega bude križ s likom raspeta Krista koji će okupljena zajednica moći dobro vidjeti. Korisno je da takav križ ostane u blizini oltara i izvan liturgijskih slavlja kako bi vjernicima prizivao u pamet spasonosnu muku Gospodnju. Pozicija oltara mora biti takva da prostor oko oltara dopušta nesmetanu komunikaciju oko njega, a to podrazumijeva proporcijalnost i dimenzijalnost u odnosu na čitav prostor. ■

Svijećnjaci, koji u pojedinim liturgijskim činima iziskuju poštovanje i svečanost slavlja (OURM 117), neka se prikladno rasporede ili na oltaru ili pored njega, poštujući pritom ustrojstvo oltara i prezbiterija, kako bi sve bilo sukladno sazdano te vjernicima ništa ne bi priječilo da nesmetano prate što se na oltaru događa ili što se onamo donosi.

Obred posvete oltara s opisom detaljâ u vršenju obreda prema Rimskom pontifikalu

DANIMIR PEZER

Obred posvete oltara sastoji se od: uvodnih obreda, bogoslužja riječi, posvetne molitve i pomazanja oltara te slavlja euharistije.

Uvodni obredi

Kad se narod sabere, biskup i prezbiteri suslavitelji, đakoni i službenici, svaki u svom liturgijskom ruhu, na čelu s križonošom, idu iz sakristije kroz crkvu u svetište. (*Red posvete oltara*, br. 31.) Svetačke moći, ako se pohranjuju pod oltar, neka se u svetište donesu u samom ulaznom ophodu, bilo iz sakristije bilo iz kapele gdje su već od bdjenja bile izložene štovanju vjernika. Ipak, iz opravdanog razloga moći se mogu i prije početka obreda smjestiti na prikladno mjesto u svetištu između zapaljenih svijeća (Rpo, 32).

Dok ophod kreće, pjeva se ulazna antifona: »Štite naš Bože, pogledaj lice Pomazanika svoga; zaista jedan je dan u dvorima tvojim bolji od tisuću drugih« (V. V. Aleluja), ili antifona: »Pristupit ću žrtveniku Božjem, Bogu, koji razveseljuje mladost moju« uz Ps 42, ili koja druga prikladna pjesma.

Prva antifona uzeta je iz Ps 83,10-11. To je molitva za Pomazanika, za Posvećenoga, odnosno za kralja ili, u vrijeme nakon progonstva, za velikog svećenika koji je upravljao zajednicom naroda. Bog se naziva »štitom« jer preuzima zaštitu svojih izabranika. Tekst veliča radost boravka u dvorima Gospodnjim, odnosno radost zajedništva s Bogom. Pjevana na početku obreda posvete oltara, ova antifona poprima kristološku vrijednost u odnosu na oltar: Pomazanik Božji je Isus, a njega simbolizira oltar. Druga antifona uzeta je iz Psalma 42. Naviješten u liturgiji posvete oltara kao ulazna pjesma, ovaj psalam doseže svoj vrhunac u trostrukom uzlasku: na goru, u hram, na Božji žrtvenik; brdo, hram, oltar stvarnost su koju treba posvetiti u liturgijskom obredu koji započinje. Obred se nastavlja na uobičajen način. Kad ophod dođe u svetište,

*Kad završi obred ulaza,
biskup blagoslivlje vodu.
Njome će poškopiti narod
u znak pokore i na spomen
krštenja te oprati oltar.*

svetačke moći položu se na prikladno mjesto, među zapaljene svijeće. Prezbiteri suslavatelji, đakoni i službenici zauzmu mjesta koja su im određena; biskup ne ljubi oltar nego ide k sjedalu. Tu odloži štap i mitru te pozdravi narod (Rpo, 34): »Milost i mir svima vama u svetoj Crkvi Božjoj«. Kad završi obred ulaza, biskup blagoslivlje vodu. Njome će poškopiti narod u znak pokore i na spomen krštenja te oprati oltar. Biskup stoji kod sjedala, a službenici mu donesu posudu s vodom. Biskup sve poziva na molitvu.

Tema poticaja i poziva na molitvu jest radost koja je izražena latinskom riječju *exultantes*. Isti izraz koristi i predslavlje mise posvete oltara. Glavna ideja poziva na molitvu jest da se posveta oltara događa po slavlju euharistijske žrtve i slušanju Božje riječi. Početak molitve za blagoslov vode Bogu pripisuje spasonosni naziv »Oče milosrđa«, preuzet je iz *2Kor 1,3*. U molitvi se vidi dijalektika između posvete novog žrtvenika na zemlji i prinošenja žrtve hvale na nebeskom žrtveniku. Molitvu čine dva zaziva Bogu: jedan za oprostjenje grijeha, a drugi govori o žrtvi hvale na nebeskom žrtveniku. Molitva traži od Boga da udijeli da se žrtva hvale prinese na nebeskom žrtveniku. Hvala je plod žrtve slavne muke, žrtve pomirenja (*Heb 9,26.28*), žrtve saveza (*Heb 9,15; 13,20*), žrtve hvale i zahvaljivanja koja će, prenesena sa zemaljskog oltara na nebeski, trajati izvan vremena za svu vječnost. Kada završi molitvu nad vodom, biskup u pratnji đakona prolazi kroz crkvu i škropi blagoslovljenom vodom narod: kad se vrati u svetište, škropi oltar. Za to vrijeme pjeva se antifona.

Liturgija se nastavlja pjesmom *Slava Bogu na visini*, koja karakterizira ozračje liturgijske svečanosti posvete oltara i naglašava njegovo doksološko i trojstveno nadahnuće, dušu svega kulta, koji u oltaru ima svoje središte i svoju povlaštenu točku.

Tekst zborne molitve ima sljedeće ideje: prva je u atributu danu Bogu, koji oblikuje plan spasenja kao božansku volju da sve privuče svome Sinu, podignutu na križu; druga izražava molbe da se vjernicima koji sudjeluju u liturgiji posvete oltara udijeli milost, da se vjernici okupe u jedinstvu oko oltara, da ih nahrani i dade im Duha Svetoga, koji ih čini svetim narodom, Bogu posvećenim. Zborna molitva je zgusnuti tekst teologije, kristologije, ekleziologije: imenovane su sve tri božanske osobe, a Crkva je predstavljena kao narod okupljen u jedinstvu, hranjen vjerom i sakramentima.

Služba riječi

Nakon zborne molitve slijedi služba riječi. Kod posvete oltara mogu se uzeti čitanja i evanđelje prema rubrikama predložena za obred posvete oltara, ali i čitanja od mise dana koja se nalaze u lekcionaru. Preporučuju se tri čitanja (tj. dva čitanja i evanđelje). Poslije homilije u kojoj biskup objašnjava biblijska čitanja i smisao obreda, slijedi Ispovijest vjere, a umjesto sveopće molitve pjevaju se Litanije svih svetih.

Liturgija se nastavlja pjesmom Slava Bogu na visini, koja karakterizira ozračje liturgijske svečanosti posvete oltara i naglašava njegovo doksološko i trojstveno nadahnuće, dušu svega kulta, koji u oltaru ima svoje središte i svoju povlaštenu točku.

Posvetna molitva i pomazanje oltara

1. Litanjska molitva

Najprije biskup pozove narod na molitvu. Dok se pjevaju Litanije svetih, a svi odgovaraju; nedjeljom i u vazmeno vrijeme svi stoje, dok u ostale dane svi kleče i u tom slučaju đakon poziva: »Pri-
gnimo koljena.« U Litanijama se na prikladnu mjestu dodaju zazivi naslovnika crkve, zaštitnika mjesta i, ako to dolazi u obzir, svetih kojih se moći pohranjuju. Mogu se dodati i druge prošnje, u skladu s naravi obreda ili s prilikama vjernika. Poslije litanija, ako se ne pohranjuju svetačke moći, biskup odmah moli posvetnu molitvu.

2. Pohrana moći

Polaganje relikvija mučenika pod oltar u liturgiji posvete crkve, nakon euharistijskog slavlja, jest najstariji obred. U drugoj polovici četvrtog stoljeća javlja se običaj povezivanja relikvija s oltarom nove crkve. Vremenom će taj običaj postati obvezatan. Stoga je obred uspostavljen sa sljedećim propisom: »Dobro je ušćuvati rimsku liturgijsku predaju da se moći mučenika ili drugih svetaca pohranjuju pod oltar. Valja pak voditi računa o ovome: a) Moći koje se pohranjuju neka budu dovoljno velike, da bude jasno da su to dijelovi ljudskog tijela. Zato valja izbjegavati pohranjivanje previše sitnih moći jednoga ili više svetaca. b) Valja najsvjesnije utvrditi jesu li moći što će se pohraniti autentične. Bolje je posvetiti oltar bez moći negoli u njega pohraniti sumnjive moći. c) Posudica s moćima ne pohranjuje se ni na oltar ni u oltarnu ploču nego, već prema obliku oltara, pod njegovu ploču (Rpo, 11). U oltar se pohranjuju moći mučenika da bi se označilo kako žrtva udova ima svoje počelo u žrtvi Glave. Obred se vrši na sljedeći način: biskup pristupi oltaru, đakon ili prezbiter donosi biskupu moći, a ovaj ih stavi u grobak koji je za to pripravljen. Dotle se pjeva antifona: »Pod Božjim ste oltarom prijestolje stekli, sveci Božji: zagovarajte nas kod Gospodina Isusa Krista«, ili antifona: »Tjelesa su svetih sahranjena u miru, imena će njihova živjeti dovijeka« (V. V. Aleluja).«

3. Posvetna molitva

Molitve i obredi koji su se do sada izvodili priprema su za veliki trenutak kada biskup izgovara molitvu posvete. Što se tiče ove molitve, u uvodu nalazimo istu izjavu kao za posvetu crkve: »Euharistijsko slavlje najvažnije je i jedino nužno za posvetu oltara; ipak, prema zajedničkoj predaji Istoka i Zapada, moli se i posebna molitva, kojom se ističe odluka da se oltar zauvijek predaje Gospodinu uz molitvu za njegov blagoslov.«

Latinski tekst molitve sastoji se od 41 stiha, raspoređenih u 11 strofa, a podijeljen je na tri dijela. Prvi dio (1-19) sastoji se od 5 strofa, od kojih prve četiri čine prolog koji najavljuje temu: Krist je ispunjenje mnogih drevnih likova otajstva oltara; po tri sljedeća

Posudica s moćima ne pohranjuje se ni na oltar ni u oltarnu ploču nego, već prema obliku oltara, pod njegovu ploču (Rpo, 11). U oltar se pohranjuju moći mučenika da bi se označilo kako žrtva udova ima svoje počelo u žrtvi Glave.

stih razvijaju anamnezu izgradnje oltara kroz povijest spasenja; oltar koji je sagradio Noa nakon potopa (5-8), žrtvenik koji je izgradio Abraham za žrtvu svog sina (9-11), žrtvenik koji je izgradio Mojsije za ratifikaciju saveza (12-14); peta strofa najavljuje savršeno ispunjenje ovih pripremnih znakova u Kristovoj žrtvi na križu (15-19). Ovaj prvi dio počinje i završava temom ostvarenja koje je Krist učinio slikovnim znakovima i ima svoje tijelo u anamnezi tih znakova, žrtvenika koji su obilježili etape povijesti spasenja. Drugi, središnji dio čini šest strofa (20-25), koje zazivaju božansko posvećenje na oltar, dovršavajući ga za obavljanje funkcija za koje je namijenjen: oltar žrtve, stol Gospodnje gozbe. Treći dio (26-41) ima 5 strofa, od kojih svaka ističe po jedno značenje ili zadaću oltara: znak Krista (26-28), gozbeni stol (29-31), mjesto zajedništva s Bogom (32-34), izvor jedinstva Crkve (35-37), središte hvale i zahvale Bogu u vremenu eshatološkog iščekivanja (38-41).

4. Pomazanje oltara

S posvetnom molitvom oltar je posvećen. Slijede eksplikativni obredi koji na vidljiv način izražavaju stvarnost koja se dogodila. Obredi pomazanja, kađenja, pokrivanja i rasvjete oltara jesu vidljivi znakovi onoga nevidljivog djela koje Gospodin vrši po Crkvi kada se slave Božanska otajstva, osobito Euharistija (Rpo, 22). Pomazanjem krizmom oltar postaje znamen Krista, koji prije svega jest, a onda se i zove, »Pomazanik«; njega je naime Otac pomazao Duhom Svetim i postavio za Velikog svećenika, da na žrtveniku svoga Tijela prinese život kao žrtvu za spasenje sviju (Rpo, 22a). Kada biskup izmoli posvetnu molitvu, ako je potrebno, odloži misnicu, uzme platneni gremijal i priđe k oltaru s đakonom ili drugim službenikom, koji mu nosi posudu sa svetom krizmom. Biskup stoji pred oltarom i glasno govori: »Neka Gospodin svojom snagom posveti ovaj oltar, koji mi ovom svojom službom pomazujemo, te bude vidljivi znak Kristova otajstva, koji se prikazao Ocu za život svijeta.« Zatim izlijeva krizmu na sredinu oltara i na njegova četiri ugla, a pohvalno bi bilo da njome pomaže svu ploču. Dok se vrši mazanje, pjeva se, izvan vazmenog vremena antifona: »Gospodin, Bog tvoj, tebe pomaza uljem radosti kao nikog od drugova tvojih.« U vazmeno vrijeme pjeva se antifona: »Kamen koji odbaciše graditelji postade kamen zaglavni, aleluja.« Oltar, kao simbol Krista u njegovu slavnom žrtvenom vazmenom otajstvu muke, smrti i uskrsnuća, protagonist je liturgije posvete, on je simbol i znak iz kojeg nam, po Kristovoj žrtvi, dolazi spasenje. Pošto se izvrši pomazanje oltara, biskup se vraća k sjedalu i sjedne te pere ruke i odlaže gremijal.

5. Kađenje oltara

Nakon obreda pomazanja stavi se na oltar žarište za paljenje tamjana ili miomirisa ili, ako se to smatra zgodnijim, hrpa tamjana,

Pomazanjem krizmom oltar postaje znamen Krista, koji prije svega jest, a onda se i zove, »Pomazanik«; njega je naime Otac pomazao Duhom Svetim i postavio za Velikog svećenika, da na žrtveniku svoga Tijela prinese život kao žrtvu za spasenje sviju (Rpo, 22a).

Kađenje oltara

Nakon obreda pomazanja stavi se na oltar žarište za paljenje tamjana ili miomirisa ili, ako se to smatra zgodnijim, hrpa tamjana, pomiješana sa svijećama.

pomiješana sa svijećama. Biskup stavlja tamjan u žarište ili svjećicom, koju mu pruži službenik, zapali hrpu tamjana govoreći: »Nek se vine naša molitva, Gospodine, kao kad pred lice tvoje. Kao što se ovaj dom ispunja ugodnim mirisom, tako i tvoja Crkva nek odaje miomiris Kristov.« Tada biskup stavi tamjan u kadionicu i pokadi oltar. Zatim se vrati k sjedalu i, pošto ga pokade, sjedne. Službenik pokadi narod. Dotle se pjeva antifona: »Stade anđeo uz hramski žrtvenik, u ruci mu kadionik zlatni« ili antifona: »Miomirisni dim se uzdignu iz ruke anđela pred lice Božje.«

U Svetom pismu, u odnosu između vatre koju je Bog poslao i žrtve, otkriva se duboka narav same žrtve. Za istinsku žrtvu nisu dovoljna zemaljska sredstva i ljudska snaga, potrebna je božanska snaga, sposobna da žrtvu uzdigne do Boga; čovjek može prinijeti samo dar; da bi on postao žrtva, mora biti posvećen, mora se preobraziti. Samo Bog može upravljati ovom preobrazbom, ovim posvećenjem. Tu intervenciju ostvaruje slanjem vatre s neba; vatra preuzima žrtvu, čini je svetom, pretvara je u »miomiris ugodan, žrtvu spaljenu ognjem za Gospodina«. U Kristovoj žrtvi ono što je predstavljeno božanskom vatrom u drevnim žrtvama, ostvareno je Duhom Svetim. Poslanica Hebrejima kaže: »Krist s Duhom vječnim prinio je samoga sebe bez mane Bogu« (9,14). Samo vječni Božji Duh, Duh Sveti, ima moć izvršiti pravu žrtvenu preobrazbu, koja žrtvu čini ugodnom Bogu i djelotvornom u spasenju.

6. Pokrivanje i rasvjetljenje oltara

Pokrivanje oltara pokazuje da je kršćanski oltar žrtvenik euharistijske žrtve i stol Gospodnji, okružen svećenstvom i vjernicima koji jednim te istim činom, ali različitom službom, slave spomen smrti i uskrsnuća Kristova i blaguju Večeru Gospodnju. Zato se oltar oprema i svečano ukrašava kao stol žrtvene gozbe. Time se jasno označuje da je to stol Gospodnji, oko kojeg se radosno okupljaju svi vjernici i krijepe božanskom hranom, tijelom i krvlju Krista, za nas žrtvovanoga (Rpo, 22c). Nakon kađenja neki od službenika otaru krpama oltarnu ploču i pokriju je, ako treba nepropusnim platnom; zatim oltar prekriju stolnjakom i, ako je prikladno, urese cvijećem pokraj oltara i namjeste križ te postave svijećnjake s voštanim svijećama i križ. Zatim đakon pristupa k biskupu, a on mu, stojeći, predaje zapaljenu svijećicu i glasno govori: »Svjetlo Kristovo nek svijetli u Crkvi, da svi narodi dosegnu puninu istine.« Biskup zatim sjedne. Đakon pristupa oltaru i pali svijeće za euharistijsko slavlje. Tada se oltar blagdanski osvjetli: u znak radosti zapale se svjetiljke oko oltara. Dotle se pjeva antifona: »U tebi je, Gospodine, izvor životni, tvojom svjetlošću mi vidimo svjetlost« ili koja druga prikladna pjesma, osobito u čast Krista, svjetla svijeta.

Posvećen, oltarnikom pokriven i urešen oltar nudi očitovanje učenja Drugoga vatikanskoga koncila u Dogmatskoj konstituciji o Crkvi: »No, premda se zajedničko svećeništvo vjernika i ministe-

rijalno ili hijerarhijsko svećeništvo razlikuju ne samo po stupnju nego i po biti, ipak su usmjereni jedno prema drugomu; jedno i drugo, naime, imaju na svoj poseban način udjela u Kristovu svećeništvu. Svetom vlašću koju ima, ministerijalni svećenik odgaja i vodi svećenički narod, vrši euharistijsku žrtvu u Kristovoj osobi te je u ime svega naroda prinosi Bogu; vjernici, pak, snagom svojega kraljevskog svećeništva, sudjeluju u prinošenju euharistijske te ga vrše u primanju sakramenata, u molitvi i zahvaljivanju, svjedočanstvom svetog života, samozatajom i djelotvornom ljubavlju.«(LG, 10) Paljenje svijeća na oltaru, osvjetljenje oltara, koje ga čini rasvijetljenim i izvorom svjetla u središtu crkvene građevine, pojačava kristološku simboliku samog oltara, čini da oltar, postavši svjetleći, bude znak, Kristovo svjetlo, koje je pak prozirnost i »sjaj slave Božje« (Heb 1,3).

Euharistijsko bogoslužje

Euharistijsko bogoslužje odvija se na uobičajeni način. Đakoni i službenici pripreme oltar, kao obično. Zatim nekoliko vjernika donosi kruh, vino i vodu za slavljenje Gospodnje večere. Biskup prima darove na sjedalu. Dok se donose darovi prikladno je pjevati antifonu: »Ako doneseš dar svoj na žrtvenik i tu se sjetiš da ti brat ima nešto protiv tebe, ostavi dar tu pred žrtvenikom, hajde i najprije se izmiri s bratom, pa onda dođi i prinesi svoj dar, aleluja« ili antifona: »Mojsije posveti žrtvenik Gospodinu, prinese na njemu paljenice i žrtvova žrtve; proslavi večernju žrtvu na ugodan miomiris Gospodinu Bogu, naočigled sinova Izraelovih.«

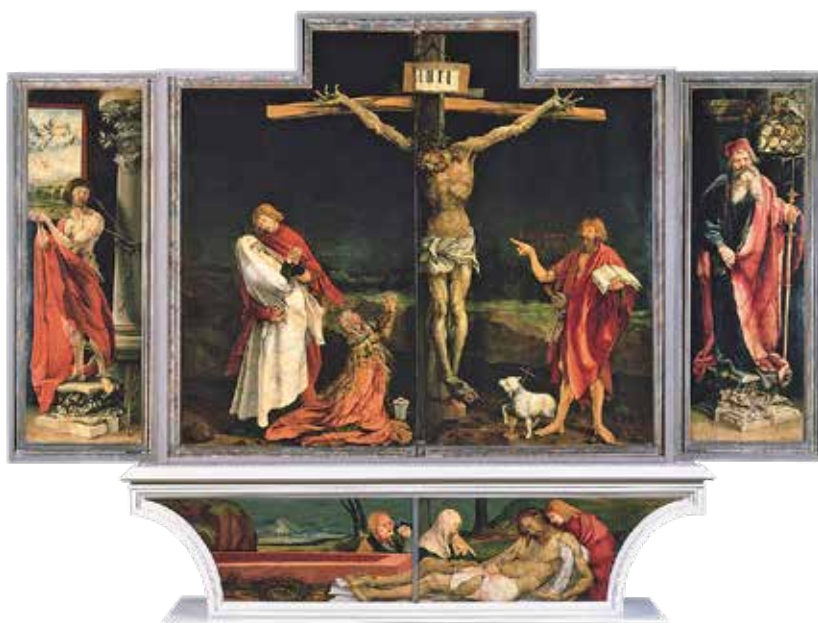
Predslavlje odmah na početku spominje Boga Oca, kojemu je zahvalni hvalospjev upućen; zatim Sina, Isusa Krista, protagonista radnje. Središnji sadržaj predslavlja u latinskom tekstu odvija se u četiri dijela. Prva polovica prikazuje protagonista, Isusa Krista u njegovu dostojanstvu i ulozi svećenika i žrtve, njegov svećenički čin, odnosno žrtvu, te podsjeća na uspostavu spomen-čina za koji je oltar sagrađen i posvećen. Drugi dio predstavlja oltar kao mjesto žrtve i njezin plod, tj. otkupljenje, treći ga predstavlja kao mjesto gozbe i susreta djece Božje, četvrti kao mjesto gdje se Duh Sveti crpi iz Krista, koji djecu Božju čini žrtvom i živim žrtvenikom.

U popričesnoj molitvi tražimo od Boga da prianjamo uz oltar, na kojem se slavi žrtva, te molimo za jedinstvo u vjeri i ljubavi, za preobrazbu u Krista, koja se postiže hranjenjem njime u njegovu sakramentu. Jedinstvo s Kristom u njegovoj žrtvi produžava se u našem jedinstvu s teološkim krepostima vjere i ljubavi, koje nas povezuju s Bogom; u vjeri prianjamo uz Boga i Krista svom svojom inteligencijom; u ljubavi, budući da smo ljubljeni od Boga u Kristu po njegovu daru, možemo ga ljubiti i ljubiti jedni druge njegovom istom ljubavlju. ■

U popričesnoj molitvi tražimo od Boga da prianjamo uz oltar, na kojem se slavi žrtva, te molimo za jedinstvo u vjeri i ljubavi, za preobrazbu u Krista, koja se postiže hranjenjem njime u njegovu sakramentu.

Liturgijski znakovi u obredu posvete oltara

ZVONKO PAŽIN

Matthias Grünewald,
Raspeti Krist
(detalj s glavnog oltara
crkve Sv. Antuna u Isenheimu),
1510.-1515.

Oltar – žrtvenik i stol Gospodnji

Polazeći od Prethodnih napomena i obrednih znakova sâmog *Reda posvete oltara* pogledat ćemo kako Crva razumije i razlaže smisao i teologiju kršćanskog oltara. Od samih se početaka uočava dvostruko značenje kršćanskog oltara. On je žrtvenik, ali i stol Gospodnji.

Prema crkvenom nauku i liturgiji Crkve, Krist je »i svećenik i oltar i žrtveni Jaganjac« (Peto vazmeno predslavlje). On je onaj zaklani Jaganjac koji se za nas predaje, njegov se žrtveni prinos po rukama anđela uznosi na nebeski žrtvenik (Rimski kanon). To onda znači da je Krist žrtvenik, ali jednako tako svećenik i žrtva. Iz toga proizlazi i sljedeće: budući da je Krist Glava Tijela Crkve, onda i vjernici – udovi njegova Tijela – imaju isto dostojanstvo i isto poslanje. Tako je svaki kršćanin, poput Krista, i žrtvenik na kojem on s Kristom prinosi svetost vlastitog života kao duhovnu žrtvu, žrtvu koja je jedina Bogu mila. Tako Grgur Veliki kaže: »Što je Božji oltar, ako ne duh onih koji žive kreposno?... S pravom se stoga srce (pravednika) naziva Božji oltar.« Kršćani su živo kameenje od koje se saziđuje crkva, ali i oltar na kojem oni prinose sami sebe, tako da su i oni, poput Krista i žrtvenik i žrtva, ali i dionici općeg svećeništva, jer s Kristom prinose sami sebe.

Oltar nije samo žrtvenik, nego i stol Gospodnji. Krist je, naime, u obliku žrtvene gozbe ustanovio spomen-čin žrtve koju je on prinio na križu. Drugim riječima, Krist je dao da se vazmeno otajstvo njegove smrti i uskrsnuća – kao jedna jedincata žrtva za grijehe (Heb 10,12) – ostvaruje i ponazočuje u euharistijskoj gozbi. Zato je oltar ujedno i »stol Gospodnji«, mjesto »lomljenja kruha« i mjesto gdje se slavi »Gospodnja večera«, odnosno stol za kojim se blaguje Kristovo Tijelo i Krv, a po tome blagovanju vjernici postaju jedno tijelo s Kristom, kako naučava sveti Pavao: »Čaša blagoslovna koju blagoslivljamo nije li zajedništvo krvi Kristove? Kruh koji lomimo nije li zajedništvo tijela Kristova? Budući da je jedan kruh, jedno smo tijelo mi mnogi; ta svi smo dionici jednoga kruha.« (1Kor 10,16-17). Prethodne napomene zaključuju: oltar je »zaseban žrtvenik, na kojem se u otajstvu trajno uprisutnjuje žrtva križa, sve dok Krist ne dođe. (Oltar je) stol oko kojeg se okupljaju sinovi Crkve, da hvale Boga i blaguju tijelo i Krv Kristovu«.

Prethodne napomene nadalje ističu da je oltar središnji i najvažniji dio crkve. On treba biti odvojene od zida i tako smješten da se prema njemu »sama od sebe usređuje pažnja svekolike zajednice vjernika«. Nadalje, oltar treba biti samo jedan, jer to označava jednog Spasitelja i jednu euharistiju Crkve. Ipak je u kapeli gdje je smješteno svetohranište za čuvanje Presvetoga, dopušteno podići još jedan oltar da se u njemu može slaviti misa u radne dane za manji skup vjernika. Dok se za postolje oltara može uzeti bilo koja dolična i čvrsta tvar, Prethodne napomene ističu da »prema naslijedenom običaju Crkve i biblijskom značenju oltara, ploča nepomičnog oltara neka bude kamena.« Ovom se preporukom, očito, želi više istaknuti žrtveni značaj oltara, nauštrb onoga gozbenoga. Ova odredba ipak nije toliko stroga. Kaže se, naime, da se umjesto kamena za oltarnu ploču po sudu biskupskih konferencija može uzeti i neka druga dolična i čvrsta tvar. Da bismo bolje razumjeli značenje kršćanskog oltara, promotrit ćemo obredne znakove u *Redu posvete oltara*.

Blagoslov vode i škropljenje – spomen krštenja

Dok biskup, prezbiteri i poslužitelji u procesiji idu k oltaru, pjeva se Psalam 43. u kojem stoji poznati redak: »Pristupit ću Božjem žrtveniku, Bogu, radosti svojoj«. Slijedi blagoslov vode i škropljenje puka i oltara. U starim je obredima ovo bilo veoma naglašeno. Na početku je bilo otklinjanje i blagoslov soli i vode. Sve je to nalik obrednom čišćenju starozavjetnog hrama i žrtvenika, pri čemu su se hram i žrtvenik odjeljivali od »nečistog« okružja. U današnjem se bogoslužju ističe da je »Gospodnja zemlja i sve na njoj«. Stoga se ne naglašava potreba čišćenja i odjeljivanja svjetovnog od sakralnog. Važeće Prethodne napomene jednostavno kažu da biskup blagoslovi vodu kojom će se »poškropiti narod u znak pokore i spomen krštenja, te oprati oltar«. U molitvi blagoslova kaže se da

[...] Krist je dao da se vazmeno otajstvo njegove smrti i uskrsnuća – kao jedna jedincata žrtva za grijehe (Heb 10,12) – ostvaruje i ponazočuje u euharistijskoj gozbi. Zato je oltar ujedno i »stol Gospodnji«, mjesto »lomljenja kruha« i mjesto gdje se slavi »Gospodnja večera«, odnosno stol za kojim se blaguje Kristovo Tijelo i Krv, a po tome blagovanju vjernici postaju jedno tijelo s Kristom. [...]
(1Kor 10,16-17)

Giovanni Maria Baldassini,
Slava svetih u raju, 1571.

je voda znak krštenja kojim su vjernici oprani i po kojoj oni postaju duhovnim žrtvenikom. Dakle, dok je u starom obredu bilo vidljivo da se škropljenjem crkva čisti i odjeljuje od svjetovnoga, ovdje se naglašava spomen krštenje. Ovaj obred zamjenjuje pokajnički čin.

Litanije svih svetih – životna povezanost zemaljske i nebeske Crkve

U osobito važnim bogoslužjima Crkva uvijek moli Litanije svih svetih: u vazmenom bdjenju, kod ređenja, zavjetovanja, posvete djevice, posvete opata, posvete crkve i ovdje, kod posvete oltara. Smisao je jasan: u toj se molitvi očituje »općinstvo svetih«, to jest životna povezanost zemaljske i nebeske Crkve. Prvo se zaziva Kristovo ime, zatim se moli za zagovor Blažene djevice Marije, ali i zagovor svih svetih. Jer, oni su »preobraženi udovi Crkve, naša braća i sestre u slavi; onamo i mi vjerom putujemo ohrabreni njihovim zagovorom i primjerom« (Predslovlje Svih svetih). U litanije se, ukoliko ih nema, ubacuju i imena svetih kojima je crkva posvećena, kao i imena zaštitnika biskupije.

Pohrana svetačkih moći – žrtva udova ima svoje početke u žrtvi Glave

Mučenici su od samih početaka u Crkvi bili u velikoj časti, jer su oni – predajući svoj život – na najsavršeniji način nasljeđovali Krista. Stoga su i njihovi grobovi bili posebno čašćeni, tako da su se nad njima od 4. stoljeća gradile bazilike, kao što je to slučaj s bazilikom svetoga Petra u Rimu. Iz istog su se razloga onda i relikvije, zemni ostaci, to jest moći mučenika počele ugrađivati u oltare drugih crkava. Smatralo se, naime, da i djelić kosti mučenika postavljen ispod oltara vrijedi kao da je oltar podignut na samome grobu istoga mučenika. U starom se obredu davalo veliku važnost svetačkim moćima ugrađenima u oltar. Važeći obred, međutim, jasno kaže: »Sve je dostojanstvo oltara u tome što je to stol Gospodnji. Zato nisu oltaru čast mučenička tjelesa, nego je radije grob mučenika počašćen oltarom«. Naime, ako dolikuje da se na grobovima mučenika postavlja oltar ili se ispod oltara ugrađuju moći mučenika, onda to samo znači da mučeništvo dobiva svoj smisao i snagu iz Kristove žrtve. Upravo zbog toga važeće Prethodne napomene tumače da se moći mučenika pohranjuju u »grobak« ispod oltara »da se označi kako žrtva udova ima svoje početke u žrtvi Glave«. Zatim se u tome kontekstu navode riječi sv. Ambrozija: »Mogu stupiti slavodobitničke žrtve na mjesto gdje je Krist žrtveni prinos: On na oltaru, jer je za sve trpio, a oni ispod oltara, jer su njegovim trpljenjem otkupljeni«. U ovom kontekstu čitamo redak iz Otkrivenja: »Vidjeh pod žrtvenikom duše zaklanih zbog riječi Božje i zbog svjedočanstva što ga imahu« (Otk 6,9). Prethodne napomene ističu značenje mučeništva: »Iako se svi sveci s pravom zovu svjedoci Kristovi, svjedočanstvo krvi ima posebnu snagu, koju potpuno

i cjelovito izražavaju samo moći mučenika, pohranjene pod oltarom.« Ipak se mogu pohraniti i moći svetaca koji nisu bili mučenici.

Posvetna molitva – oltar se zauvijek predaje Gospodinu uz molitvu za njegov blagoslov

Prethodne napomene ovako obrazlažu uvrštenje posvetne molitve u ovaj obred: »Euharistijsko slavlje najvažnije je i jedino nužno za posvetu oltara; ipak, prema zajedničkoj predaji Istoka i Zapada, moli se i posebna molitva kojom se ističe odluka da se oltar zauvijek predaje Gospodinu uz molitvu za njegov blagoslov«. U posvetnoj se molitvi spominju starozavjetne žrtve koje su prinikli Noa, Abraham i Mojsije. Sve one predoznačuju žrtvenik križa, na kojem je Krist, Svećenik i Žrtva, sama sebe predao kao žrtvu čistu po kojem je s Ocem uglavio novi vječni savez. Oltar se podiže da u euharistiji bude žrtvenik posvećen za Kristovu žrtvu, ali također da bude i stol Gospodnji s kojeg će blagovati njemu posvećeni vjernici. Jedan oltar oko kojeg se okupljaju vjernici također je znak jedinstva Kristove Crkve. Konačno oltar ima i eshatološko značenje: on predoznačuje hvale koje će vjernici u vječnim stanovima s Kristom, vrhovnim svećenikom i živim oltarom, iskazivati nebeskome Ocu.

Pomazanje oltara – znamen Krista-Pomazanika koji je na žrtveniku svoga tijela prinio sebe za spasenje sviju

U Starom su se zavjetu pomazivali svećenici, kraljevi i proroci. Za kršćane je upravo Isus onaj iščekivani Mesija – Krist – Pomazanik. U bogoslužju Crkve i vjernici se pomazuju svetom krizmom u obredu krštenja, potvrde i svetoga reda. Time se pokazuje njihovo ucjepljivanje u Krista – Pomazanika. U tome kontekstu možemo razumjeti smisao pomazanja oltara, jer se oko njega okupljaju vjernici – pomazanici da slave sveta otajstva. Prethodne napomene kažu: »Pomazanjem krizmom oltar postaje znamen Krista, koji najprije jest a onda se i zove 'Pomazanik'; njega je naime Otac pomazao Duhom Svetim i postavio za Velikog svećenika, da na žrtveniku svoga tijela prinese život kao žrtvu za spasenje sviju.«

Kađenje – Žrtva Kristova uzlazi Bogu na ugodan miris

Na oltaru se sažiže tamjan. Zašto baš na oltaru? U Starom je zavjetu kađenje zapravo žrtva paljenica Bogu »na ugodan miris«, slično

Domenico Ghirlandaio,
Anđelovo ukazanje Zahariji, 1486.–1490.

*Ako je euharistijsko
slavlje culmen et fons
– vrhunac i izvorište
svokolikog bogoslužja
Crkve, onda oltar, na
kojem se euharistija
slavi, postaje središnje i
najvažnije mjesto u crkvi.*

kao i paljenice žrtvenih životinja. Žrtva kađenica redovito se slavila u Jeruzalemskom hramu, kao što je Zaharija, otac Ivana Krstitelja, u hramu prinosio kâd (Lk 1,9-10). Nadalje, još u Starom zavjetu se molitva vjernika uspoređivala s kâdom koji se uzdiže k Bogu (usp. Ps 141,2). Prethodne napomene stoje na istoj crti i govore o tom dvostrukom značenju paljenja kâda na oltaru nove crkve: »Tamjan se na oltaru sažiže zato da se označi kako žrtva Kristova, što se u otajstvu nastavlja, uzlazi Bogu na ugodan miomiris; a i zato da se pokaže kako molitve vjernika stižu ugodne i mile sve do prijestolja Božjega. Kađenje kazuje da crkva po posveti postaje kuća molitve, prije svega da se kadi Božji narod, jer je živi hram kojem je svaki vjernik duhovni žrtvenik«.

Pokrivanje oltara – spomen Kristove smrti i uskrsnuća

Prethodne napomene pripominju da se oltar – koji je po sebi žrtvenik – prekriva da se pokaže da je on i stol Gospodnji na kojem se slavi i spomen Kristove smrti i uskrsnuća, ali i stol na kojem se slavi Gospodnja večera: »Zato se oltar oprema i svečano ukrašava kao stol žrtvene gozbe«.

Rasvjeta oltara – svjetlost i radost Krista uskrsnuloga

Nakon pokrivanja oltara, oltar se svečano rasvijetli paljenjem svijećâ na oltaru. Kao što unošenje vazmene svijećâ i paljenja svjetla u crkvi u vazmenom bdjenju označava svjetlost i radost Krista uskrsnuloga, tako se i u ovom trenutku oltar rasvijetljuje da se pokaže da je Krist »svjetlost na prosvjetljenje naroda«, da je on »svjetlo koje rasvijetljuje svakoga čovjeka«, kako sâm reče: »Ja sam svjetlost svijeta; tko ide za mnom, neće hoditi u tami, nego će imati svjetlost života.« (Iv 8,12) Zato njegovim sjajem »odsijeva Crkva i svekolika ljudska obitelj.

Misa – izvor i vrhunac svega bogoslužja

Kako smo već vidjeli kod govora o posvetnoj molitvi, Prethodne napomene vele da je euharistijsko slavlje najvažnije i jedino nužno za posvetu oltara. Govoreći o euharistijskom slavlju Prethodne napomene to opet naglašavaju. Naime, »slavljenjem euharistijske žrtve postiže se i jasnim znakom očituje poglaviti cilj za koji je oltar podignut.« Osim toga, »posvećujući srca onih koji je primaju, Euharistija na neki način posvećuje i oltar.« Nadalje, budući da je misa sastavni dio posvete oltara, uvijek se uzima vlastito predslavlje koje je »iznutra povezano sa samim obredom«. Tako se ističe tijesna povezanost posvete crkve s euharistijom. To je po sebi razumljivo. Ako je euharistijsko slavlje *culmen et fons – vrhunac i izvorište* svekolikog bogoslužja Crkve, onda oltar, na kojem se euharistija slavi, postaje središnje i najvažnije mjesto u crkvi. U predslavlju se ističe da je oltar »pravo, uzvišeno mjesto na kojem se Kristova žrtva u otajstvu neprestano prinosi, (Bogu) se

iskazuje najviša hvala i izvršuje djelo našega spasenja«. Međutim, u isto vrijeme po tome oltaru i sami vjernici »postaju posvećena žrtva i živi oltar«. Time se sažima ono što se u Prethodnim napomenama govorilo o značenju oltara.

Zaključak

U bogoslužju Crkve uvijek su prisutni i riječ i čin. Ono što se riječju naviješta, to se izražava znakovima. Tako obred posvete oltara svojim znakovima ukazuje na osnovni značaj Crkve Kristove: ona je otajstveno i živo Tijelo, čija je glava sâm Krist, a vjernici su udovi toga Tijela. Od te stvarnosti zadobiva svoje dostojanstvo i oltar oko kojega se okupljaju vjernici da slave Kristovu vazmenu žrtvu, tako da i sami postanu »živi oltar« na kojem oni izvršuju svoje duhovno bogoslužje sjedinjujući se s Kristovom patnjom, da bi bili dionicima i njegove pobjede po uskrsnuću, jer su oni udovi jednoga Tijela čija je glava Krist. ■

LITURGIJSKI KALENDAR

KOLOVOZ

6 N PREOBRAŽENJE GOSPODINOVO, *blagdan*

7 P Svagdan ili: *Sv. Siksto II., papa, i drugovi, mučenici; ili: Sv. Kajetan, prezbiter*: Br 11,4b-15; Ps 81,12-17; Mt 14,13-21

8 U *Sv. Dominik, prezbiter, spomendan*; od dana: Br 12,1-13; Ps 51,3-7.12-13; Mt 14,22-36

9 S *SV. TEREZIJA BENEDIKTA OD KRIŽA, djevica i mučenica, zaštitnica Europe, blagdan*; vl. (iz Zajedn. slavlja djevica): Hoš 2,16b.17b.21-22; Ps 45,11-12.14-17; Mt 25,1-13

10 Č *SV. LOVRO, đakon i mučenik, blagdan*; vl.: 2Kor 9,6-10; Ps 112,1-2.5-9; Iv 12,24-26

11 P *Sv. Klara Asiška, djevica, spomendan*; od dana: Pnz 4,32-40; Ps 77,12-16.21; Mt 16,24-28

12 S Svagdan ili: *Sv. Ivana Franciska de Chantal, redovnica*; Pnz 6,4-13; Ps 18,2-4.47.51ab; Mt 17,14-20

13 N DEVETNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU

14 P *Sv. Maksimilijan Marija Kolbe, prezbiter i mučenik, spomendan*; od dana: Pnz 10,12-22; Ps 147,12-15.19-20; Mt 17,22-27

15 U UZNESENJE BLAŽENE DJEVICE MARIJE, *svetkovina*

16 S Svagdan ili: *Sv. Stjepan Ugarski; ili: Sv. Rok*; Pnz 34,1-12; Ps 66,1-3a.5.8.16-17; Mt 18,15-18

17 Č Svagdan: Jš 3,7-10a.11.13-17; Ps 114,1-6; Mt 18,21 - 19,1

18 P Svagdan: Jš 24,1-13; Ps 136,1-3.16-18.21-22.24; Mt 19,3-12

19 S Svagdan ili: *Sv. Ivan Eudes, prezbiter*; Jš 24,14-29; Ps 16,1-2a.5.7-8.11; Mt 19,13-15

20 N DVADESETA NEDJELJA KROZ GODINU

21 P *Sv. Pijo X., papa, spomendan*; od dana: Suci 2,11-19; Ps 106,34-37.39-40.43ab-44; Mt 19,16-22

22 U *Blažena Djevica Marija Kraljica, spomendan*; od dana: Suci 6,11-24a; Ps 85,9.11-14; Mt 19,23-30; ili od spom.: vl.: Iz 9,1-6; Ps 113,1-8; Lk 1,26-38

23 S Svagdan ili: *Sv. Ruža Limska, djevica*; Suci 9,6-15; Ps 21,2-7; Mt 20,1-16a

24 Č *SV. BARTOL APOSTOL, blagdan*; vl.: Otk 21,9b-14; Ps 145,10-13b.17-18; Iv 1,45-51

25 P Svagdan ili: *Sv. Ljudevit; ili: Sv. Josip Kalasancijski*; Rut 1,1.3-6.14b-16.22; Ps 146,5-10; Mt 22,34-40

26 S Svagdan: Rut 2,1-3.8-11; 4,13-17; Ps 128,1-5; Mt 23,1-12

27 N DVADESET I PRVA NEDJELJA KROZ GODINU

28 P *Sv. Augustin, biskup i crkveni naučitelj, spomendan*; od dana: 1 Sol 1,1-5.8b-10; Ps 149,1-6a.9b; Mt 23,13-22

29 U *Mučeništvo sv. Ivana Krstitelja, spomendan*; vl.: Jr 1,17-19; Ps 71,1-6b.15ab.17; Mk 6,17-29

30 S Svagdan: 1 Sol 2,9-13; Ps 139,7-12b; Mt 23,27-32

31 Č Svagdan: 1 Sol 3,7-13; Ps 90,3-4.12-14.17; Mt 24,42-51

RUJAN

1 P Svagdan: 1 Sol 4,1-8; Ps 97,1-2b.5-6.10-12; Mt 25,1-13

2 S Svagdan: 1 Sol 4,9-11; Ps 98,1.7-9; Mt 25,14-30

Preobraženje Gospodinovo

6. kolovoza 2023.

ULAZNA PJESMA

U sjajnom se oblaku
ukaza Duh Sveti, i začu se
Očev glas: Ovo je Sin moj,
Ljubljeni! U njemu mi sva
milina! Slušajte ga!
(Usp. Mt 17,5)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti si u Kristovu
preobraženju potvrdio
otajstva naše vjere
svjedočanstvom Zakona i
proroka i unaprijed pokazao
naše božansko posinjenje.
Daj da slušamo glas
tvoga ljubljenoga Sina
te zavrijedimo biti
njegovi subaštinci.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Posveti, Gospodine, molimo,
ove darove Preobraženjem
svoga Sina. Obasjaj nas
njegovim svjetlom,
i očisti od grijeha.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Kad se Krist očituje,
bit ćemo njemu slični, jer
vidjet ćemo ga kao što jest.
(1Iv 3,2)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, daj da nas ova
pričest promijeni na sliku
Isusa Krista, čiju si slavu
očitovao čudesnim
preobraženjem.
Koji živi.

Prvo čitanje Dn 7,9-10.13-14

Odišlo mu bijelo poput snijega.

Čitanje Knjige proroka Daniela

Gledao sam: Prijestolja bjehu postavljena i Pradavni sjede.
Odišlo mu bijelo poput snijega; vlasi na glavi kao čista vuna.
Njegovo prijestolje kao plamenovi ognjeni i točkovi kao žarki
oganj. Rijeka ognjena tekla, izvirala ispred njega.
Tisuću tisuća služahu njemu, mirijade stajahu pred njim.
Sud sjede, knjige se otvoriše.

Gledah u noćnim viđenjima i gle s oblacima nebeskim
dolazi kao Sin Čovječji. On se približi Pradavnome i dovedu ga
k njemu. Njemu bi predana vlast, čast i kraljevstvo, da mu služe
svi narodi, plemena i jezici. Vlast njegova vlast je vječna, nikada
neće proći, kraljevstvo njegovo vječno, nikada propasti neće.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 97,1-2.5-6.9

Pripjev: Gospodin kraljuje, Svevišnji – nad svom zemljom.

Gospodin kraljuje: neka kliče zemlja,
nek se vesele otoci mnogi!
Oblak i tama ovijaju njega,
pravda i pravo temelj su prijestolja njegova.

Brda se tope pred Gospodinom kao vosak,
pred vladarom sve zemlje.
Nebesa navješćuju pravednost njegovu,
svi narodi gledaju mu slavu.

Ti si, Gospodine, Svevišnji –
– nad svom zemljom,
visoko, visoko nad bozima svima.

Drugo čitanje 2Pt 1,16-19

Taj Glas s neba čusmo.

Čitanje Druge poslanice svetoga Petra apostola

Predragi! Nismo vam navijestili snagu i Dolazak Gospodina našega
Isusa Krista slijedeći izmudrene priče, nego kao očevici njegova
veličanstva. Od Oca je doista primio čast i slavu kad mu ono od
uzvišene Slave doprije ovaj glas: »Ovo je Sin moj, Ljubljeni moj, u
njemu mi sva milina!« Taj glas, koji s neba dopiraše, čusmo mi koji
bijasmo s njime na Svetoj gori. Tako nam je potvrđena proročka
riječ, te dobro činite što uza nju prijanjate kao uza svjetiljku što svi-
jetli na mrklu mjestu – dok Dan ne osvane i Danica se ne pomoli u
srcima vašim.

Riječ Gospodnja.

Peter Paul Rubens,
Preobraženje Gospodinovo, 1605.

Pjesma prije Evanđelja Mt 37,5c

Ovo je Sin moj Ljubljeni!

U njemu mi sva milina! Slušajte ga!

Evandjelje Mt 17,1-9

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme uze Isus sa sobom
Petra, Jakova i Ivana, brata njegova,
te ih povede na goru visoku, u osamu,
i preobrazi se pred njima.

I zasja mu lice kao sunce,
a haljine mu postadoše bijele kao svjetlost.

I gle: ukazaše im se Mojsije i Ilija te razgovarahu s njime.

A Petar prihvati i reče Isusu:

»Gospodine, dobro nam je ovdje biti.

Ako hoćeš, načinit ću ovdje tri sjenice,
tebi jednu, Mojsiju jednu i Iliji jednu.«

Dok je on još govorio, gle, svjetao ih oblak zasjeni,
a glas iz oblaka govoraše: »Ovo je Sin moj, Ljubljeni!

U njemu mi sva milina! Slušajte ga!«

Čuvši glas, učenici padoše licem na zemlju i silno se
prestrašiše. Pristupi k njima Isus, dotakne ih i reče:

»Ustanite, ne bojte se!«

Podigoše oči, ali ne vidješe nikoga doli Isusa sama.

Dok su silazili s gore, zapovjedi im Isus:

»Nikomu ne kazujte viđenje dok Sin Čovječji
od mrtvih ne uskrsne.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	75.4	U sjajnom se oblaku
ili	207	Prigni se svako koljeno
Otpjevni psalam:	Žv 5/2007 ili 7/2009	Gospodin kraljuje
Prinosna:	211	Isus Krist je slika Božja
ili	218	Nebom glasi odjekuju
Pričesna:	184 (283)	Ti divni Kralj si nebesnik
	201	O svjetlo duša, Isuse
	178	Ti Kriste
	185	O Isuse, nebesa sjaj
Završna:	753	Do nebesa
ili	175.2	U tebi ljubav gori, sja

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, s pouzdanjem se obratimo nebeskom Ocu, moleći ga da nam osnaži duh i učvrsti pouzdanje te nas tako privede spasenju:

1. U Kristu si nam pokazao svoju nebesku veličinu. Daj da ti se Crkva neprestano klanja i po svem svijetu pronosi tvoju slavu, molimo te.
2. Svećenici su na osobit način pozvani vršiti tvoju svetu volju. Ojačaj im duh i daj da budu tvoje svjetiljke u ovozemaljskoj tami, molimo te.
3. Svakoga nam dana daruješ mnoštvo znakovitih događaja i tragova svoje prisutnosti. Osvijesti nas da te možemo prepoznati i u srce primiti tvoju Riječ, molimo te.
4. Vjera se učvršćuje i produbljuje prokušanim životom. Daj da ustrajemo u svim kušnjama poradi vječnosti na koju nas pozivaš, molimo te.
5. Naši su dragi pokojni, hraneći se na gozbi Kristova Tijela i Krvi, iskusili predokus tvoje nebeske slave. Milostivo primi njihove duše i nastani ih u svome nebeskom kraljevstvu, molimo te.

Nebeski Oče, neprestano nas potiči na obraćenje i vršenje djela milosrđa da bismo te dostojno slavili i svjedočili tvoju Istinu, a na kraju ovozemnosti i sami iskusili vlastito preobraženje za vječnost.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Mistični doživljaj na brdu preobraženja

Blagdan Preobraženja Gospodinovog kojim slavimo događaj u kojem su izabrani Isusovi učenici vidjeli Isusovu slavu, pred nas stavlja, između ostalih, i ovo pitanje: može li čovjek svojim osjetilima u potpunosti obuhvatiti Božju zbilju, može li Boga vidjeti?

Povijest čovječanstva, ili bolje povijest religija, bilježi trajan čovjekov napor da se izdigne iznad ovozemaljskog i na razne načine 'prodre' u nebesko. Takvi su pokušaji motivirani različitim motivima. Nekad je to iskrena želja za oslobođenjem od prizemnosti i svega onoga što čovjeka veže uz propadljivo kako bi mogao ući u vječno i božansko. Nasuprot tome motivi znaju biti izraz sebičnosti i oholosti kao što je to bio slučaj kod prvih ljudi koji su htjeli 'biti kao Bog', Drskiji primjer pokušaja prodora u Božji svijet opisan je u izvješću o izgradnji kule babilonske čiji su graditelji željeli doprijeti 'do neba'. Bog je vidio njihove namjere koje nisu bile sukladne njegovoj misli i zato ih je u tome spriječio.

U tradiciji izraelskog naroda živa je svijest koju potvrđuju i sveti pisci da je nemoguće Boga vidjeti i na životu ostati. No, Bog se ipak susreće s Abrahamom, Jakovom, Mojsijem, Ilijom..., ali uvijek u znakovima svoje prisutnosti: anđelima, gorućem grmu, gromu, šapatu lahora... Mojsije je čak gledao Božju slavu.

U današnjem prvom čitanju prorok Danijel opisuje viđenje Pradavnoga, njegove vlasi, odijelo, prijestolje, ambijent i poslužnike... snažnim riječima pridajući mu ljudske osobine. (*Dn 7,9-10*)

Sveti Ivan u svom evanđelju izričito tvrdi da Boga nitko nikada nije vidio, a u Otkrivenju opisuje nebeski Jeruzalem u kojem sudionici vide Boga licem u lice.

Sam Isus potvrđuje čovjekovu sposobnost gledanja Boga riječima: »Blago čistima srcem: oni će Boga gledati« (*Mt 5,8*).

Iz svih ovih navoda očito je da je ljudima u redovitim prilikama u ovozemaljskom životu Boga nemoguće vidjeti. Sve ono što mi ljudi možemo vidjeti od Božje zbilje jesu znakovi Božje nazočnosti, tragovi njegove prisutnosti. A on sam se pobrinuo da bude obilje znakova po kojima nam otkriva svoju prisutnost i sebe samoga.

Sigurno je da je najsnažniji znak ili sakrament njegove prisutnosti utjelovljeni Božji Sin u osobi Isusa iz Nazareta. Izričito je to potvrdio kad je rekao Filipu: »Filipe, tko je vidio mene, vidio je i Oca.« (*Iv 14,9*)

Nije čudno da unatoč očitoj Božjoj nazočnosti u različitim znakovima i djelovanju, mnogi ljudi u njima ne prepoznaju Boga. Kad ga ne prepoznaju u Isusu, mnogo će ga teže prepoznati u drugim znakovima i događajima.

I Apostoli su imali taj problem cijelo vrijeme. Ma koliko bili oduševljeni osobom Isusa iz Nazareta i slutnjom da bi on mogao biti Mesija, njihova bi se sumnja uvijek iznova budila, osobito u kriznim trenucima kad Isus nije iskazivao svoju božansku moć onako kako su oni očekivali, kad su ga doživljavali kao gubitnika.

Opasna kušnja za apostolsku vjernost postajala je sve stvarnija Isusovim približavanjem Jeruzalemu u kojem će doživjeti svoj, ljudski gledano, konačni poraz, jer će biti uhićen i ubijen poput razbojnika. Hoće li unatoč tome Apostoli ostati uz njega?

Razvoj događaja pokazat će koliko je stvarna i velika bila kušnja za njih kad su vidjeli njegov krah. Pobjegli su u strahu, razočarani. Juda ga je prodao, Petar zatajio svoju pripadnost zboru njegovih učenika.

Isus ih je htio pripremiti i na te događaje. Htio je ojačati njihov duh, učvrstiti njihovo povjerenje. Zato ih je poveo na goru i pred njima se preobrazio.

Na brdu su doživjeli mistično iskustvo. Vidjeli su kako kaže sv. Ivan u jed-

nom drugom kontekstu: »slavu koju ima kao Jedinorođenac od Oca – pun milosti i istine« (Iv 1,14). Puni zanosa i ushita poželjeli su ostati na brdu. Vidjeli su nazreciv prizor koji im je ispunjao dušu. No trenutak je prošao. Iz nebeske zbilje trebalo se vratiti u zemaljsku izazovnu stvarnost.

Koliko je ovo iskustvo prožimalo njihove misli i njihove osjećaje, ne možemo znati. Koliko je postiglo svrhu učvršćenja vjere i jačanja duha, možemo nagađati. Ivan je bio uz Isusa sve do križa. Petar nije bio toliko hrabar. Jakovljevu nazočnost evanđelja ne bilježe. Učinak Božjeg djelovanja nije uvijek ni vidljiv ni mjerljiv. Njega može izmjeriti samo Bog.

Poznavajući daljnji razvoj događaja mi možemo zaključiti da su i drugi učenici koji nisu bili prisutni na brdu ukazanja doživljavali iste strahove i iste kušnje i da su nakon svih nemilih događaja ostali zajedno, strepeći, moleći, nadajući se. I isplatilo se! Dočekali su Uskrslog Isusa, primili su Duha Svetoga, nastavili su Isusovo djelo naviještanja i posvećivanja.

Sve nas ovo potiče da se zamislimo nad činjenicom da su mistična iskustva vjernička zbilja. Toliki sveci mistici to potvrđuju. No, s druge strane velika većina vjernika nema tako izražena mistična iskustva. Treba li to shvatiti kao nedostatak vjere? Treba li za njima čeznuti? Jesu li mistična iskustva nužna za učvršćenje vjere i jačanje duha? Ovaj nam događaj preobraženja Isusova daje odgovor na ta pitanja.

Činjenica je da Isus nije poveo sve učenike na brdo preobraženja, izabrao je samo

Tiziano Vecelli, *Preobraženje Gospodinovo*, 1560.

trojicu. No, sigurno je imao planove o uključenju ostalih učenika u nastavak svoga djela spasenja. To nam kazuje da ovo iskustvo nije uvjet za uključenje u djelo spasenja. Uostalom, mistična iskustva bez čovjekove suradnje mogu ostati neplodna.

Bog nas poziva na put prema vječnosti. Na tom putu pruža nam sredstva spasenja: sakramente, molitvu, dobra djela, post... kojima osnažuje naš duh i učvršćuje naše povjerenje u Njega. To je redoviti put i to su dostatna sredstva za sigurno napredovanje prema vječnosti.

Bog se nekad može poslužiti i izvanrednim sredstvima poput mističnih iskustava. No, njih daje izabranima od kojih onda i više očekuje.

Blagdan Preobraženja Gospodinovog potiče vjernika da se na životnom putu, poput Isusa, oslanja na Boga, da u njemu nalazi oslonac i pomoć u svim teškoćama koje život može donijeti.

Ivan Milovčić

Devetnaesta nedjelja kroz godinu

13. kolovoza 2023.

ULAZNA PJESMA

Pogledaj, Gospodine,
na Savez svoj,
i život svojih siromaha
ne zaboravi zauvijek.
Ustani, Bože, zauzmi se
za svoju parnicu, ne zaboravi
vike onih koji te zazivaju.
(Ps 74,20.19.22-23)

ZBORNA MOLITVA

Svemoguću vječni Bože,
smijemo te zvati svojim
Ocem. Daj da nam u srcu
poraste duh sinovstva
te uđemo u obećanu baštinu.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine,
prinosimo ti darove
koje si nam ti udijelio.
Molimo te, primi ih iz ruku
svoje Crkve i snagom Duha
pretvori u otajstvo spasenja.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Kruh koji ću ja dati
tijelo je moje,
za život svijeta,
govori Gospodin.
(Iv 6,52)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, pričestili smo se
tijelom i krvlju tvoga Sina.
Ta pričest neka nas spasi i
utvrdi u svjetlu tvoje istine.
Po Kristu.

Prvo čitanje 1Kr 19, 9a.11-13a*Stani u gori pred Gospodinom.*

Čitanje Prve knjige o Kraljevima

U one dane: Dođe Ilija na Božje brdo Horeb, uđe u neku pećinu i prenoći u njoj. I gle, eto k njemu riječi Gospodnje. Glas mu reče: »Iziđi i stani u gori pred Gospodinom. Evo Gospodin upravo prolazi.« Pred Gospodinom je bio silan vihor, tako snažan da je drobio brda i lomio hridi, ali Gospodin nije bio u olujnom vihoru; poslije olujnog vihora bio je potres, ali Gospodin nije bio u potresu; a poslije potresa bio je oganj, ali Gospodin nije bio u ognju; poslije ognja šapat laganog i blagog lahora. Kad je to čuo Ilija, zakri lice plaštem, iziđe i stade na ulazu u pećinu.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 85, 9ab.10-14

Pripjev: Pokaži nam, Gospodine, milosrđe svoje
i daj nam svoje spasenje!

Da poslušam što mi to Gospodin govori:
Gospodin obećava mir.

Zaista, blizu je njegovo spasenje
onima koji ga se boje

i slava će njegova prebivati u zemlji našoj.

Ljubav će se i vjernost sastati,
pravda i mir zagrliti.

Vjernost će nicat iz zemlje,
pravda će gledat s nebesa.

Gospodin će dati sreću,
i zemlja naša urod svoj.

Pravda će stupati pred njim,
a mir tragom stopa njegovih.

Drugo čitanje Rim 9, 1-5*Htio bih ja sâm proklet biti za braću svoju.*

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

Braću: Istinu govorim u Kristu, ne lažem; susvjedok mi je savjest moja u Duhu Svetom: silna mi je tuga i neprekidna bol u srcu. Da, htio bih ja sâm proklet biti, odvojen od Krista, za braću svoju, sunarodnjake svoje po tijelu. Oni su Izraelci, njihovo je posinstvo, i slava, i savezi, i zakonodavstvo, i bogoštovlje, i obećanja; njihovi su i oci, od njih je, po tijelu, i Krist, koji je iznad svega, Bog blagoslovljen u vjekove. Amen.

Riječ Gospodnja.

Gustave Brion,
Isus i Petar na vodi, 1863.

Pjesma prije Evanđelja Ps 130,5

U Gospodina ja se uzdam,
duša se moja u njegovu uzda riječ.

Evanđelje Mt 14,22-33

Zapovjedi mi odem k tebi po vodi!

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

Pošto je nahranio mnoštvo, Isus odmah prisili učenike da uđu u lađu i da se prebace prijeko dok on otpusti mnoštvo. A pošto otpusti mnoštvo, uzide na goru, nasamo, da se pomoli. Uvečer bijaše ondje sam.

Lađa se već mnogo stadija bila otisnula od kraja, šibana valovima. Bijaše protivan vjetar. O četvrtoj noćnoj straži dođe on k njima hodeći po moru. A učenici ugledavši ga kako hodi po moru, prestrašeni rekoše: »Utvvara!« I od straha kriknuše. Isus im odmah progovori: »Hrabro samo! Ja sam! Ne bojte se!« Petar prihvati i reče: »Gospodine, ako si ti, zapovjedi mi da dođem k tebi po vodi!« A on mu reče: »Dođi!« I Petar siđe s lađe te, hodeći po vodi, pođe k Isusu. Ali kad spazi vjetar, poplaši se, počne tonuti te krikne: »Gospodine, spasi me!« Isus odmah pruži ruku, dohvati ga i kaže mu: »Malovjerni, zašto si posumnjao?« Kad udoše u lađu, utihnu vjetar. A oni na lađi poklone mu se ničice govoreći: »Uistinu, ti si Sin Božji!«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	226	Od sva se četiri vjetra
ili	79	Spasi nas, Gospodine
Otpjevni psalam:	110	Pokaži nam, Gospodine
Prinosna:	226.2 i 3	Tisuću zrnaca skupa
ili	237	Mir svoj, o Bože
Pričesna:	273	Ja sam s vama
	246	Ovdje je sada
	hilp.hr	Isus Krist, kruh za život svijeta
Završna:	755	Srce Božansko

MOLITVA VJERNIKA

Buka današnjeg svijeta sve više zaglušuje tihi lahor Božje ljubavi. Potrebiti hrabrosti da se odupremo svjetovnoj prolaznosti, uputimo vječnome Ocu svoje prošnje:

1. U samoći i tihoj molitvi Krist je crpio snagu svakodnevnih izazova. Daj da tvoja Crkva, nasljedujući Krista, svako javno djelovanje povjeri tvojoj svemoći u tišini molitve, molimo te.
2. Sveti je Petar tražio od Krista da ga vodi. Daj da pastiri svete Crkve uvijek mole tvoj savjet i izvršavaju tvoje zapovijedi, molimo te.
3. Zatrpani smo raznim blagodatima današnjice. Podaj nam uvidjeti prolaznost ovozemaljskog i svoj život usmjeriti stjecanju nebeskih dobara, molimo te.
4. Mnoštvo loših vijesti u nama budi strah. Daj da jedini strah osjećamo pred tvojom veličinom, da bismo u poslušnosti tvojim zakonima živjeli i djelovali za spasenje svih duša, molimo te.
5. Učenici su u Kristu prepoznali Boga i poklonili mu se. Naše pokojne uvedi u svoje kraljevstvo i daj da ti se tamo vječno klanjaju, molimo te.

Oče vječni, zbog svoje nas neizmjerne ljubavi otrgni ovozemaljskoj prolaznosti te učini poniznima i poslušnima tvojoj Riječi. Daj da, poput Kristovih učenika, i mi hrabro priznajemo da si naš Bog i tebi se jedinome vječno klanjamo. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Gdje je strah, tu je spasenje

U današnjem Psalmu molimo: »Da poslušam što mi to Gospodin govori.« Kako je to danas teško ostvarivo! Buka ovoga svijeta to nam ne dopušta. Buka ovoga svijeta tjera nas od nas samih, buka prodire u naša srca te naše bučno srce ne može više slušati što mu to Gospodin govori. Zato je tako divan ovaj nedjeljni Psalm. On poziva da se povučemo iz buke svijeta, da se stisnemo u sebe iz širokoga svijeta, da sebe konačno natjeramo sebi: da odvratimo sebe k sebi, da odvratimo sebe od svijeta k sebi i u sebi k Bogu. I jedino tako možemo dobiti mir, onaj mir koji »Gospodin obećava«, kako opet molimo u Psalmu. A do toga mira opet ne ćemo moći doći ako ne zatvorimo uši od sadašnjega života, ako se ne stisnemo, ako se ne suzimo, ako se ne osiromašimo od debeloga svijeta. Jer, jedino ulazeći kroz uska vrata povlačenja od ovoga svijeta, moći ćemo čuti što nam to Gospodin govori. I Gospodin se stisnuo, suzio, kako čitamo u evanđelju, povukao se u osamu, u molitvu. Čovjeka će od buke svijeta spasiti jedino samoća, i to samoća molitve, jer je to jedino spasonosna samoća. O, kako je divna molitvena samoća, samoća u kojoj se, barem nakratko, povlačiš od ljudi i opet, barem nakratko, nikoga ne mrziš i nikoga ne prezireš. Odlaziš u molitvenu samoću da prestaneš mrziti i da se naučiš ljubiti bližnje. Jedino molitvena samoća oslobađa čovjeka od njega samoga i od ovoga bučnog svijeta i uzdiže ga iznad njega samoga k Bogu. *Gdje je molitvena samoća, tu je spasenje.*

No, budući da smo grješnici, ne ide to tako lako, što dobro znamo iz vlastitoga iskustva. Zato nam Gospodin kao lijek daje strah: »Zaista, blizu je njegovo spasenje onima koji ga se boje.« *Gdje je strah, tu je spasenje.* Zato su današnja nedjeljna čitanja čitanja o strahu. Ilija bježi na brdo Horeb, jer se uplašio jedne žene, kraljice Izebele. Učenici su u dvostrukom strahu, boje se nevremena i, još

k tomu, boje se i utvare, odnosno Isusa koji im se čini kao utvara. A u strahu je i Petar. I njega obuzima veliki strah u trenutku kada je počeo tonuti. I, gle čuda, strah je doveo Iliju do Horeba, do Božje objave, učenike i Petra strah je natjerao da padnu na koljena, da ispovjedu Isusa Krista kao Božjega Sina: »Uistinu, ti si Sin Božji.« *Zašto strah? Zašto je Isus blizu onima koji ga se boje? Ili, bolje rečeno, zašto se spasenje krije u strahu? Strah je drhtanje čovjekova srca. Čovjek drhti u strahu i kao zadržtan ne pouzdaje se u sebe. Strah čovjeka čini drhtavo nemoćnim te u toj nemoći on izlazi iz sebe, u tom strahu on traži spasenje. Zato Gospodin, da bi čovjeka doveo k sebi, ne smanjuje nego još i povećava strah! Iliji na Horebu Bog prvo pušta silan vihor, kao ono nekoć i Jobu, kad mu je odgovorio iz oluje (Job 38,1). Iza ziva golemi strah u Iliji i tim strahom drobi brda i lomi hridi njegova pouzdanja u sebe, u sigurnost samoga sebe. Stvara potom potres, jer ga želi potresti i uzdrmati, učiniti ga trajno uzdrmanim u sebi samom. Nakon potresa šalje oganj, kako bi u njemu, upravo u toj slomljenosti i potresenosti, počeo gorljivo žudjeti za Gospodinom. Dakle, Gospodin povećava strah kako bi čovjeku darovao spasenje – *gdje je strah, tu je spasenje.* Odnosno, Gospodin povećava strah kako bi darovao nešto tako čudesno, a to je šapat. Bog pušta »gust mrak pun jeze« (Post 15,12), kako bi ušutkanao našu bučnost i kako bi nama, ušutkanima, podario veliko šaputanje svoje ljubavi, ljupki lahor svojega mira. Jer, Bog želi šaputati s nama, želi se nježno priviti uz nas, blagim dodirrom obgrliti našu dušu. Želi čovjeka, u ovom bučnom svijetu, poučiti šaputanju, nježnom i poniznom razgovoru s njim i s bližnjim.*

Ali, nema velikoga šaputanja bez velikoga straha. Vidljivo je to i kod sv. Petra. Nije ga bilo briga hoda li po vodi, hoće li i on učiniti čudo, nego mu je bilo važno jedino to

Ippolito Scarsella, *Krist i sv. Petar na Galilejskom jezeru*, 1585–1590.

što ide prema Gospodinu. A išao je Gospodinu zahvaljujući poslušnomu izvršavanju njegove zapovijedi. Još više, snaga mu je došla iz Kristove zapovijedi: »Gospodine, ako si ti, zapovjedi mi da dođem k tebi po vodi.« Suprotno od bučnoga svijeta, Petar snagu crpi u zapovijedi i poslušnosti. Tako nas Gospodin poučava: *gdje su zapovijedi i poslušnost, tu je spasenje*. Dok Petar po zapovijedi i u poslušnosti ide k Gospodinu, čovjek pak bučnoga svijeta prezire zapovijedi i poslušnost, jer ide k sebi. I Petar je moćan dok je nemoćan, dok je u svojoj nemoći gledao Isusa. Tonuti počinje u onom trenutku kada prestaje »slušati ono što mu Gospodin govori«, kada počinje slušati i gledati ono što mu bučni svijet govori. Zaista je to tako neobično. Petar je snažan dok u strahu nad sobom ide izdaleka Gospodinu, a počinje tonuti kada je blizu Gospodinu, kada se u toj blizini počinje pouzdavati u sebe. Kako li je blizina s Gospodinom opasna, često i opasnija negoli udaljenost od Gospodina! Zašto? Jer nas može učiniti još oholijima, tako umišljenima da sada, u blizini s Gospodinom, dok

hodimo po valovima ovoga svijeta, više ne trebamo strah i drhtanje, da više ne trebamo vriskati i vapiti za Gospodinom. I tako Petra veliki strah od potonuća ponovno dovodi do Gospodina, strah koji prerasta u vrisak: »Gospodine, spasi me!« Petar nam tako svojim primjerom pokazuje gdje je naša moć: naša je moć u nemoći straha i drhtanja, naša je moć u nemoći vriska i vapaja za Gospodinom. Naša istinska moć nije u našem razumu i u našoj volji, nije u pouzdanju u nas same, u »malovjernosti«, nego u vjeri u kojoj se pouzdajemo u Gospodina. Gospodin ne utišava vjetar, nego hvata Petra za ruku, kazujući njemu i nama da je snaga u našoj ispruženoj, nemoćnoj ruci vjere i u njegovoj moćnoj ruci ljubavi i milosrđa: *gdje je vjera u Isusa Krista, tu je spasenje*. Naposljetku, Petar nam svojim primjerom pokazuje da čovjek, nemoćan u sebi, a moćan u Gospodinu, može činiti ono što čovjek ne može ni zamisliti, a kamoli činiti: hoditi po ovom svijetu s Bogom kao Bog (*Izl 4,16*). Zato, poslušajmo što nam to Gospodin govori.

Ivica Raguž

Uznesenje Blažene Djevice Marije

15. kolovoza 2023.

ULAZNA PJESMA

Znamenje veliko pokaza se na nebu: žena zaodjenuta suncem, mjesec joj pod nogama, a na glavi vijenac od dvanaest zvijezda. (Otk 12,1)

ZBORNA MOLITVA

Svemogući vjekovječni Bože! Ti si bezgrešnu Djevicu Mariju, Majku svoga Sina, tijelom i dušom uznio u nebesa. Podaj nam, molimo, da uvijek težimo za onim što je gore te budemo sudionici njezine slave. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Uzašao k tebi, Gospodine, naš odani prinos! Po zagovoru blažene Djevice Marije na nebo uznesene rasplamti nam srce ognjem ljubavi da uvijek težimo k tebi. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Svi naraštaji zvat će me blaženom jer mi velika djela učini Svesilni. (Lk 1, 48-49)

POPRIČESNA MOLITVA

Primili smo, Gospodine, spasonosna otajstva: daj nam, molimo te, na zagovor blažene Djevice Marije na nebo uznesene, prispjeti k slavi uskrsnuća. Po Kristu.

Prvo čitanje Otk 11,19a; 12,1-6a.10ab

Žena zaodjenuta suncem, mjesec joj pod nogama.

Čitanje Knjige otkrivenja svetog Ivana Apostola

Otvori se hram Božji na nebu i pokaza se Kovčeg saveza njegova u hramu njegovu. I znamenje veliko pokaza se na nebu: Žena zaodjenuta suncem, mjesec joj pod nogama, a na glavi vijenac od dvanaest zvijezda. Trudna viče u porođajnim bolima i mukama rađanja. I pokaza se drugo znamenje na nebu: gle, Zmaj velik, ognjen, sa sedam glava i deset rogova; na glavama mu sedam kruna, a rep mu povlači trećinu zvijezda nebeskih – i obori ih na zemlju. Zmaj stade pred Ženu koja imaše roditi da joj, čim rodi, proždere Dijete. I ona porodi sina, muškića, koji će vladati svim narodima palicom gvozdenom. I Dijete njezino bi uzeto k Bogu i prijestolju njegovu. A Žena pobježe u pustinju gdje joj Bog pripravi sklonište. I začujem glas na nebu silan: »Sada nasta spasenje i snaga i kraljevstvo Boga našega i vlast Pomazanika njegova!«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 45,10b-12b.16

Pripjev: Zdesna ti je kraljica u zlatnoj odjeći.

Zdesna ti je kraljica u zlatnoj odjeći, mnoštvom okružena.

»Slušaj, kćeri, pogledaj, prisluhni: zaboravi svoj narod i dom oca svog!«

»Zaželi li kralj ljepotu tvoju, smjerno se pokloni njemu.«

S veseljem je vode i s klicanjem, u kraljeve dvore ulazi.

Drugo čitanje 1Kor 15,20-27a

Prvina Krist, a zatim oni koji su Kristovi.

Čitanje Prve poslanice svetog Pavla apostola Korinćanima

Braćo! Krist uskrsnu od mrtvih, prvina usnulih! Doista, po čovjeku smrt, po Čovjeku i uskrsnuće od mrtvih! Jer kao što u Adamu svi umiru, tako će u Kristu biti svi oživljeni. Ali svatko u svom redu: prvina Krist, a zatim koji su Kristovi, o njegovu dolasku; potom – svršetak, kad preda kraljevstvo Bogu i Ocu, pošto obeskrjepi svako Vrhovništvo, svaku Vlast i Silu. Doista, on treba da kraljuje dok ne podloži sve neprijatelje pod noge svoje. Kao posljednji neprijatelj bit će obeskrjepljena Smrt jer sve podloži nogama njegovim.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja

Uznesena je Marija na nebo;
raduje se vojska anđela.

Evanđelje Lk 1,39-56

Velika mi djela učini Svesilni: uzvisi neznatne.

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

U one dane usta Marija i pohiti u Gorje, u grad Judin. Uđe u Zaharijinu kuću i pozdravi Elizabetu. Čim Elizabeta začu Marijin pozdrav, zaigra joj čedo u utrobi. I napuni se Elizabeta Duha Svetoga i povika iz svega glasa: »Blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje! Ta otkuda meni da mi dođe majka Gospodina mojega? Gledaj samo! Tek što mi do ušiju doprije glas pozdrava tvoga, zaigra mi od radosti čedo u utrobi. Blažena ti što povjerova da će se ispuniti što ti je rečeno od Gospodina!« Tada Marija reče: »Veliča duša moja Gospodina, klikće duh moj u Bogu, mome Spasitelju, što pogleda na neznatnost službenice svoje: odsad će me, evo, svi naraštaji zvati blaženom. Jer velika mi djela učini Svesilni, sveto je ime njegovo! Od koljena do koljena dobrota je njegova nad onima što se njega boje. Iskaza snagu mišice svoje, rasprši oholice umišljene. Silne zbaci s prijestolja, a uzvisi neznatne. Gladne napuni dobrima, a bogate otpusti prazne. Prihvati Izraela, slugu svoga, kako obeća ocima našim: spomenuti se dobrote svoje prema Abrahamu i potomstvu njegovu dovijeka.«

Marija osta s Elizabetom oko tri mjeseca, a onda se vrati kući.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	568.1	Na nebu se pokaza
ili	768	O divna Djevice
	587	Zrakama sunca
Otpjevni psalam:	570	Zdesna ti je kraljica
Prinosna:	230	Darove prinesite
ili	769.1 i 5	Svi u glas
Pričesna:	160-161	Veliča
ili	248-256	Zdravo Tijelo
	572	Pjevajte Gospodinu pjesmu novu
Završna:	762	Zdravo, Djevo
ili	765	Marijo, o Marijo

MOLITVA VJERNIKA

Bogu Ocu, koji nam u presvetoj Bogorodici na nebo uznesenoj daruje primjer istinske poniznosti i poslušnosti, uputimo svoje iskrene prošnje:

1. Sveta Elizabeta je u Mariji prepoznala Kristovu majku. Daj da sveta Crkva Majci Božjoj neprestano iskazuje čast i zahvalnost zbog njenog predanja Božjoj volji za spasenje svijeta, molimo te.
 2. Pastiri svete Crkve stavljeni su na mnoge kušnje. Podari im zagovor nebeske Majke i daj da ih uvijek poučava kako navijestiti Krista i za njega živjeti, molimo te.
 3. U svijetu živi mnogo siromašnih majki koje gladuju da bi prehranile djecu. Budi im na pomoć i nagradi svaku njihovu žrtvu nebeskim dobrima u vječnosti, molimo te.
 4. Sve češće majke podilaze svim prohtjevima svoje djece, ne mareći za posljedice. Daj da uvide da odgoj u ljubavi ne podrazumijeva podilaženje, već usmjeravanje na put dobra, molimo te.
 5. Dok mnoge žene mole za milost majčinstva, druge se odlučuju na pobačaj. Blagoslovi ih potomstvom i daj da u njemu gledaju tvoj dar svijetu, a ne svoje osobne želje, molimo te.
- Bože Oče, Marijina nas vjera uči prihvaćanju tvoje svete volje i životnoga križa. Daj da u njenom povjerenju u tebe uvijek tražimo i nalazimo primjer kako ti prepustiti svoje živote, da ih vodiš u vječnost.
- Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Podaj nam da uvijek težimo za onim što je gore

Svemogućí vjekovječni Bože

Dok je čovjek u djetinjoj dobi postavlja svojim roditeljima mnoga, ponekada i teška pitanja, kojima nema kraja. Posebno mjesto tu zauzimaju ona pitanja koja započinju s riječju: »Zašto?«. I koliko god bi roditelji odgovarali s: »Zato jer...«, to nikada nije zadovoljavalo čovjekovu potrebu za nekim znanjem o osobi, stvari ili događaju.

No, uz sva ta pitanja o svemu što ga okružuje i s čime se suočava, čovjek kako sve više i više odrasta, počinje se pitati i o svome početku: »Kako smo stvoreni?; Kako smo uopće došli na svijet?«; »Tko nas je stvorio?«; »Zašto postojimo?«, ali o svome kraju: »Kada će doći trenutak smrti?; Kako će on izgledati?«; »Što je to vječnost?«; »Zar zaista vječnost traje vječno ili ipak ima negdje neki kraj?«

Suočavajući se s tim pitanjima, nužno se dolazi i do pitanja o Bogu kojega se u kontekstu današnje svetkovine prepoznaje, ne samo kao svemogućeg i vječnog, već i kao svesilnoga koji čini velika djela i čije Ime je sveto.

Tako se onda i lako dolazi do zaključka da dok čovjek posjeduje kupovnu ili moć navike, Bog posjeduje svu moć, odnosno može sve. Stoga će se i sveti pisac Knjige mudrosti diviti toj Božjoj svemogućnosti (usp. 11, 22-24): »I jer ti je uvijek u vlasti tvoja silna snaga, tko se može oprijeti tvojoj jakoj mišici? Sav je svijet pred tobom kao zrnce praha na tezulji i kao kaplja jutarnje rose što se spušta na zemlju« te nastavlja: »A ti si milostiv svemu jer možeš sve i kroz prste gledaš na grijehе ljudima da bi se pokajali. Jer ti ljubiš sva bića i ne mrziš ni jedno koje si stvorio. Jer da si štogod mrzio, ne bi ga ni stvorio.«

I baš zato jer »Bog ljubi sva bića i ne mrzi ni jedno koje je stvorio«, »Krist uskrsnu od mrtvih... Po čovjeku smrt, po Čovjeku i uskrsnuće od mrtvih! Jer kao što u Adamu svi umiru, tako će u Kristu biti svi oživljeni!«

Polazeći pak od te činjenice Crkva odvijeka ispovijeda i ispovijedat će vjeru u »oproštenje grijehа, uskrsnuće tijela i život vječni« te će Crkva i u Mariji s radošću promatrati, kao u najčistijoj slici, ono što sam želi biti i nada se da će biti« (usp. LG 68).

Ti si bezgrešnu Djevicu Mariju, Majku svoga Sina, tijelom i dušom uznio u nebеса

Dovoljan je samo jedan letimičan pogled u tolike molitve i pobožnosti Djevici Mariji kako bi se primijetilo da su mnogi naslovi s kojima ju Crkva časti, na primjer: *Milosti puna, Presveta Bogorodica, Majka milosrđa...* I svaki od tih naslova pomažu Crkvi da bolje razumije, a time još i bolje upozna život Presvete Bogorodice iz kojega se danas, na poseban način, mogu izdvojiti tri trenutka:

- »u prvom trenutku svoga začeca, jedinstvenom milošću i povlasticom svemogućega Boga, u predviđanju zasluga Isusa Krista Spasitelja ljudskog roda, bila je očuvana od svake ljage istočnoga grijehа« (papa Pio IX., 1854. god.);
- navještenjem anđela Gospodnjega začela je Isusa po Duhu Svetom i postala njegovom Majkom te zbog toga i sama kliče: »Veliča duša moja Gospodina, klikće duh moj u Bogu, mome Spasitelju, što pogleda na neznatnost službenice svoje«;
- i treći ključan trenutak je onaj koji se zbio 1. studenoga 1950. godine kada je blažene uspomene papa Pio XII. kao dogmu proglasio: »Stoga, nakon što smo još uzdigli žarke molitve i zazvali svjetlo Duha istine, na slavu Bogu svemogućemu koji je ulio u Djevicu Mariju svoju posebnu dobrostivost u čast svojem Sinu, besmrtnomu Kralju vjekova i pobjedniku nad grijehom i smrću, a na veću slavu njegovoj časnoj Majci te na radost i ushićenje čitave Crkve, vlašću Gospodina našega Isusa Krista, svetih apostola Petra i Pavla

i vlašću Našom, izričemo, proglašavamo i utvrđujemo da je ovo dogma, od Boga objavljena: Bezgrješna Majka Božja vazda djevica Marija, završivši tijek zemaljskoga života, bi uznesena dušom i tijelom u nebesku slavu.«

Zašto dogma o Marijinu uznesenju?

Iako će pojam »dogma« ponekad imati negativan prizvuk u svakodnevnom govoru (»Pa nije to dogma!«) ili u znanosti zbog svoga značenja: »odluka«, »naredba vlasti«, stav koji se ne može kritizirati, o kojem nema spora« (usp. *Rječnik hrvatskoga jezika*), dogma u Crkvi poprima sasvim drugo značenje. Tako će se dogmom potvrditi i proglasiti sadržaj (istina) vjere koji je od pamtivijeka prisutan i raširen među vjernicima, pa tako onda i istina (dogma) o uznesenju Blažene Djevice Marije na nebo. A zašto je papa Pio XII. proglasio ovu dogmu, objašnjava nam on sâm, gotovo proročkim riječima, u apostolskoj konstituciji »Silno darežljivi Bog«: »Naš pontifikat je, kao i sadašnje doba, izmučeno tolikim morama, zabrinutostima i strahovima zbog teških katastrofa te okretanja mnogih od istina i od krjeposti; ujedno je, međutim, velika utjeha kad se vidi da se, dok se katolička vjera javno aktivnije iskazuje, svakoga dana sve više razbuktava pobožnost prema Djevici Bogorodici te gotovo posvuda u svijetu živi poticaj i želja za boljim i svetijim životom«.

Samim time dolazimo onda i do želje i molitve »da uvijek težimo za onim što je gore te budemo sudionici« slave Blažene Djevice Marije.

Podaj nam, molimo, da uvijek težimo za onim što je gore te budemo sudionici njezine slave

Već nas i sam Apostol potiče da »ako smo suoskršli s Kristom, da tražimo što je gore, gdje Krist sjedi zdesna Bogu! Za onim gore težite, ne za zemaljskim! Ta umrijetste i život je vaš skriven s Kristom u Bogu! Kad se pojavi Krist, život vaš, tada ćete se i vi s njime pojaviti u slavi« (usp. *Kol 3,1-5*).

Matteo Cerezo, ml.,

Uznesenje Blažene Djevice Marije na nebo, 1650.

Za taj pojavak u slavi Crkva moli na svakoj misi, što se osobito ističe u euharistijskoj molitvi: »Oče blagi, daj svima nama, djeci svojoj, da s Blaženom Djevicom Bogorodicom Marijom, s blaženim Josipom, njezinim zaručnikom, s tvojim apostolima i svetima, postignemo baštinu nebesku u tvome kraljevstvu, gdje ćemo te sa svim stvorenjem, oslobođeni raspadljivosti grijeha i smrti, slaviti po Kristu, našem Gospodinu« (Četvrta euharistijska molitva).

S pravom se onda i danas postavlja pitanje: »Kako težiti 'za onim što je gore te budemo sudionici' Marijine slave«? Osim što je važno to žarko željeti, u tom smjeru jasne upute i jednostavan »recept« nalazi se u danas navještenom Evanđelju: hitati u gorje (težiti za nebeskim), vjerovati što je rečeno od Gospodina, veličati Gospodina za njegova djela, bojati Ga se, biti neznatan, prihvatiti Gospodina...

Siguran je to put kojim čovjek teži za onim što je gore i kojim ide prema slavi Blažene Djevice Marije.

Tomislav Hačko

Dvadeseta nedjelja kroz godinu

20. kolovoza 2023.

ULAZNA PJESMA

Pogledaj, štite naš, Bože,
pogledaj lice Pomazanika
svoga! Zaista, jedan je dan u
dvorima tvojim bolji od
tisuću drugih.
(Ps 84,10-11)

ZBORNA MOLITVA

Bože, onima koji te ljube
pripravio si nevidljiva dobra.
Daj nam smisao za pravu
ljubav, da tebe u svemu i
nadasve volimo te
postignemo tvoja obećanja,
koja nadilaze svaku želju.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Primi, Gospodine, ove
prinose kojima se ostvaruje
otajstvena razmjena naših i
tvojih darova. Mi tebi
donosimo što si nam dao, a
ti nam u svom daru podaj
sama sebe.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

U Gospodina je milosrđe i
obilno je u njega otkupljenje.
(Ps 130,7)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, ovom pričešću
dao si nam dioništvo u
svome Sinu Isusu Kristu.
Molimo te, da nas sveta
otajstva preobraze na
njegovu sliku te se
pridružimo njegovoj
proslavi u nebu.
Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 56,1.6-7*Sinove tuđinske dovest ću na svoju svetu goru!*

Čitanje Knjige proroka Izaije

Ovo govori Gospodin:

»Držite se prava i činite pravdu,
jer će uskoro doći moj spas
i objaviti se moja pravednost.
A sinove tuđinske koji pristadoše
uz Gospodina da mu služe i da ljube
ime Gospodnje i da mu budu službenici,
sve koji poštuju subotu i ne oskvrnjuju je
i postojani su u savezu mojem,
njih ću dovesti na svoju svetu goru
i razveseliti u svojem domu molitve.
Njihove žrtve paljenice i klanice
bit će ugodne na mojem žrtveniku,
jer će se dom moj zvati
dom molitve za sve narode.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 67,2-3.5-6.8

Pripjev: Neka te slave narodi, Bože,
svi narodi neka te slave!

Smilovao nam se Bog i blagoslovio nas,
obasjao nas licem svojim,
da bi sva zemlja upoznala putove tvoje,
svi puci tvoje spasenje!

Nek se vesele i kliču narodi
jer sudiš pucima pravedno
i narode vodiš na zemlji.

Neka te slave narodi, Bože,
svi narodi neka te slave!
Bog nas blagoslovio, Bog naš!
Neka ga štiju svi krajevi svjetski!

Drugo čitanje Rim 11,13-15.29-32*Neopozivi su dari i poziv Božji Izraelu.*

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

Braćo: Vama, poganima, velim: ja kao apostol pogana službu svoju
proslavljam ne bih li na ljubomor izazvao njih, tijelo svoje, i spasio
neke od njih. Jer ako je njihovo odbačenje izmirenje svijeta, što li će
biti njihovo prihvaćanje ako ne oživljenje od mrtvih? Ta neopozivi
su dari i poziv Božji!

Doista, kao što vi nekoć bijaste neposlušni Bogu, a sada po njihovoj neposlušnosti zadobiste milosrđe, tako i oni sada po milosrđu vama iskazanu postadoše neposlušni da i oni sada zadobiju milosrđe. Jer Bog je sve zatvorio u neposlušnost da se svima smiluje.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja usp. Mt 4,23

Isus je propovijedao evanđelje o Kraljevstvu i liječio svaku nemoć u narodu.

Evanđelje Mt 15,21-28

O ženo, velika je vjera tvoja!

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme: Ode Isus i povuče se u krajeve tirske i sidonske. I gle: žena neka, Kanaanka iz onih krajeva, iziđe vičući: »Smiluj mi se, Gospodine, Sine Davidov! Kći mi je teško opsjednuta!« Ali on joj ne uzvratni ni riječi. Pristupe mu na to učenici te ga moljahu: »Udovolji joj jer više za nama.« On odgovori: »Poslan sam samo k izgubljenim ovcama doma Izraelova.« Ali ona priđe, pokloni mu se ničice i kaže: »Gospodine, pomози mi!« On odgovori: »Ne priliči uzeti kruh djeci i baciti ga psićima.« A ona će: »Da, Gospodine! Ali psići jedu od mrvica što padaju sa stola njihovih gospodara!« Tada joj Isus reče: »O ženo! Velika je vjera tvoja! Neka ti bude kako želiš.« I ozdravi joj kći toga časa.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	228	Po obećanju
ili	VII	Velik je Gospodin
Otpjevni psalam:	109	Neka te slave narodi, Bože
Prinosna:	232	Gospodine, primi
ili	228.2	Nekad na križu
Pričesna:	243	Sakramentu veličajnom
	188	Na Isusov se spomen sam
	139	Obazri se na mene
Završna:	769.1 i 7	Svi u glas

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, iskrena nas i usrdna molitva vraća u naručje nebeskog Oca te čini spremnima za sve izazove života današnjice, stoga mu se s pouzdanjem obratimo:

1. U svoje okrilje primaš sve koji te ljube i vrše tvoje zapovijedi. Daj da tvoja Crkva bude otvorena svima koji te žele upoznati i živjeti po tvome nauku, molimo te.
2. U molitvi nam otvaraš srce i napajaš nas mnogim milostima. Daruj papi, biskupima i svećenicima da svako svoje djelovanje kroz iskrenu molitvu povjere tvome vodstvu, molimo te.
3. U sveopćoj užurbanosti zaboravljamo na svetost nedjelje. Daj da taj dan posvećujemo osobnoj i obiteljskoj molitvi, a osobito da poštujemo i molimo za one koji nedjeljom moraju raditi, molimo te.
4. Iako te mnogi odbacuju, pružaj im milost spasenja. Usmjeri nas k izgubljenima i daj da ih naše riječi i djela obrate kako bi se spasili, molimo te.
5. Mnogi ljudi umiru bolesni u teškim patnjama. Smiluj im se i olakšaj im tjelesne patnje, a po smrti ih uvedi u svoje nebesko kraljevstvo, molimo te.

Oče nebeski, zahvalna smo ti srca pri-nijeli ove molitve. Učini nas poniznima i vjernima kako nikada ne bismo zaboravili na moć molitve po kojoj zadobivamo mnoge milosti, a osobito spasenje duše. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Mir i razdjeljenje

Sva tri čitanja bave se odnosom Židova i pogana, to jest spasenjem koje je namijenjeno i jednima i drugima.

Još starozavjetni prorok govori o pripadnicima poganskih naroda koji će prihvatiti vjeru u Boga Izraelova i koje će Bog dovesti na »svoju svetu goru« gdje se nalazi jeruzalemski Hram koji će biti »Dom molitve za sve narode«.

Otvoreni pristup Bogu

Tekst je preuzet iz trećeg dijela Knjige proroka Izaije (*Iz* 56-66), a dio je proroštva u ritmičkoj prozi (56,1-9) sastavljenog nakon povratka iz babilonskoga progonstva izraelskog naroda. Poput ostalih velikih proroka i ovaj naviješta skorom mogućnosti ulaska stranaca u vjeru u jednoga Boga. Prvi je poziv ipak upućen Židovima. Oni su upozoreni da čine pravdu, jer uskoro će doći Božji spas i objaviti se njegova pravednost (56,1). Pravda pritom nije samo izraz sudske prakse i pravednih prosudbi u međuljudskim odnosima, nego je riječ o cjelokupnom čovjekovu životu koji mora biti obilježen istinom i milosrđem. Izraelski narod na taj se način priprema za Božji pohod s kojim će im stići spas i potpuna pravednost. Govor o »sinovima tuđinskim« koji pristaju uz Gospodina, koji mu služe i koji ga ljube, koji poštuju subotu i vrše odredbe Saveza (56,6), osobito je zanimljiv s obzirom da je tekst nastao u razdoblju nakon povratka iz progonstva, kad su Židovi osobito naglašavali čistoću svoje nacije i zabranjivali miješane brakove da bi tako sačuvali i čistoću svoje vjere i običaja. Prorok kao da istupa iz te opće tradicije svoga naroda toga doba.

Važni su uvjeti pod kojima tuđinci ulaze u Božji narod i na kojima inzistira prorok. Prvi je uvjet njihovo pristajanje uz Gospodina, a to znači pristajanje uz vjeru u jednoga Boga koji je bitno Bog Izraelov, Bog Abrahamov, Izakov i Jakovljev. Prianjanje uz Boga ostvaruje se kroz služenje i ljubav.

Drugi važan element obdržavanje je subote koja je bila razlikovni znak Židova i po kojoj su se razlikovali od svih drugih naroda. Usto, ona je bila i znak poštovanja Boga koji je »sedmoga dana počinio od svega djela koje učini« (*Post* 2,2), te znak budućega počinka u Bogu. Postojanost u Savezu označava snažnu vezanost uz Boga kroz obdržavanje svih njegovih zapovijedi, ali i kroz ljubav, kako je to rečeno u Ponovljenom zakonu: »Ljubi Gospodina Boga svoga, svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom snagom svojom« (*Pnz* 6,5). Takvim »tuđincima« Bog obećava da će ih dovesti »na svoju svetu goru« i da će ih razveseliti »u svojem Domu molitve« (*Iz* 56,7). I ovo je protivno uobičajenom židovskom shvaćanju Doma Božjega, odnosno jeruzalemskoga hrama. Nakon povratka iz babilonskog progonstva u njega je pristup bio dopušten isključivo Židovima, a nad svima je ostalima visila smrtna kazna. Prorok naviješta ovim riječima veliku promjenu. Božji Dom otvara se svima te postaje »Dom molitve za sve narode« u kojemu će i žrtve stranaca biti jednako primane kao i žrtve što ih prinose Židovi.

Vjera koja spašava

U evanđeoskom odlomku Isusu dolazi ussret strankinja, poganka, koja ga priznaje Sinom Davidovim i Gospodinom. Drugim riječima, priznaje ga Mesijom i Bogom. Zato joj Isus i veli da je velika njezina vjera. Isus se na početku odlomka povlači u »krajeve tirske i sidonske« (*Mt* 15,21). Riječ je o poganskom kraju Fenicije, sjeverno od Galileje, u današnjem Libanonu. Ondje pred njega dolazi ova »Kanaanka« (15,22). Sam naziv Kanaanka ovdje je anakron, budući da se kanaanci ne spominju još od razdoblja izraelskih kraljeva. Ipak, njime se kasnije, posebice nakon povratka iz babilonskoga progonstva, označavalo sve stanovnike Obećane zemlje stranog podrijetla. U paralelnom tekstu evanđelist Marko

naziva ju Grkinjom i Sirofeničankom (Mk 7,26), pri čemu prvi naziv određuje njezinu kulturnu pripadnost helenističkom svijetu, a drugi naziv označuje njezino zemljopisno podrijetlo. Njezina se molitva ni počemu ne razlikuje od molitava kojima su se Židovi obraćali Isusu za pomoć (Mt 15,22; usp. 9,27), no nju Isus ne uslišava, a na nagovor učenika da joj ipak pomogne (15,23), Isus odgovara: »Poslan sam samo k izgubljenim ovcama doma Izraelova« (15,24). Tim riječima on ne odbacuje pogane, niti im negira mogućnost pristupa u Božju milost i spasenje, nego daje prvenstvo Božjem izabranom narodu. Židovima se prvima Bog objavio, još u praocima, a onda i cijelom narodu na Sinaju, pa njima pripada i prvenstvo u navještaju evanđelja. Tek na ženino navaljivanje i nakon njezina ponizna odgovora (15,27), Isus priznaje njezinu »veliku vjeru« i ozdravlja joj kćer (15,28). Božjem milosrđu nema granica, pa ni onih nacionalnih ni kulturalnih.

Božje milosrđe nema granica

U Poslanici Rimljanima Pavao se obraća poganima koji su prihvatili kršćansku vjeru, no suočava se i s tragedijom Božjeg izabranog naroda koji nije prepoznao svoga Mesiju. Ipak, i u tome on vidi smisao, pa kaže: »Po njihovoj neposlušnosti zadobiste milosrđe, tako i oni sada po milosrđu vama iskazanu postadoše neposlušni da i oni sada zadobiju milosrđe.«

Božje milosrđe, njegova dobrota i ljubav nemaju granica. Bog ne ljubi nijedan narod i nijednoga čovjeka više od drugih. Svakoga od nas on ljubi najvećom ljubavlju i svakome od nas on iskazuje najveće milosrđe. Sakome je od nas on najveće Dobro.

Zbog toga bi krivo bilo promatrati blagoslove kojima je Bog blagoslovio druge ljude, pa im zavidjeti na dobru koje su primili. Bog jednako ljubi i njih i nas. Često se događa da ne primjećujemo ono dobro koje je Bog učinio nama. U svakodnevnom životu dobro je ponekad pogledati unazad i vidjeti što nam je Bog učinio, kakvim nas je

Pieter Lastman, *Krist i žena Kanaanca*, 1617.

dobrima obdario, gdje nam je i kada iskazao ljubav. I tada mu treba zahvaliti.

Kršćanin koji ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga treba znati i radovati se dobru drugih. Kako li se samo često čuje: »Zašto je drugima bolje nego meni? Zašto oni nemaju ove nevolje koje ja imam? Zašto je drugima život lakši?« Takvim zaključivanjem sudimo na temelju izvanjskoga. Ono što nama izvana može izgledati kao blagoslov možda toj osobi nije blagoslov. Možda ne primjećujemo neku nutarnju, skrivenu borbu koja je u toj osobi prisutna. Bog joj možda i iskazuje neko dobro koje ne iskazuje nama, ali to čini jer bi ta osoba bez toga bila sasvim izgubljena.

Bog nas sve poziva na svoju svetu goru u svoj Dom. To više nije onaj jeruzalemski Hram, nego ono nebesko svetište prema kojem težimo. Svi smo u toj procesiji i na tom putu. Među nama Bog ne vidi bolje i lošije. On vidi svoje stvorenje, vidi svoju djecu, vidi svoju sliku. Slika je toga Doma molitve Crkva. U njoj smo toliki ljudi i tako različiti. Različite su nam duhovnosti, različiti su nam načini molitve, različite duhovne knjige volimo čitati. Na različite načine živimo svoju vjeru. A opet smo svi na istom putu.

Ako poput one Kanaanke uspijemo nadići prepreke i granice koje se nalaze između nas i drugih ljudi, Isus tada kaže i nama: »Velika je tvoja vjera!« To je vjera koja prepoznaje uslišanu molitvu, čak i onda kad je ona uslišana na način koji mi nismo očekivali.

Darko Tepert

Dvadeset i prva nedjelja kroz godinu

27. kolovoza 2023.

ULAZNA PJESMA

Prigni uho svoje, Gospodine,
i usliši me, spasi slugu svoga
koji se uzda u te!
Smiluj mi se, Gospode,
jer povazan vapijem k tebi.
(Ps 86,1-3)

ZBORNA MOLITVA

Bože,
ti ujedinjuješ srca vjernih
da isto hoće i za istim teže.
Daj narodu svome da ljubi
što ti zapovijedaš i želi što ti
obećavaš te u nestalnosti
zemaljskog života
onamo smjera naše srce
gdje su prave radosti.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, jedinom žrtvom
svoga Sina stekao si novi
narod. Molimo te, daruj
svojoj Crkvi jedinstvo i mir.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Zemlja se nasićuje plodom
ruku tvojih, Gospodine, da
izvede kruh iz zemlje i vino
što razvedruje srce čovječje.
(Ps 104,13-15)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, izliječi nas
potpuno svojim milosnim
djelovanjem. Stvori nam
novo srce da uvijek činimo
što je tebi milo.
Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 22,19-23

Metnut ću mu na pleća ključ od kuće Davidove.

Čitanje Knjige proroka Izaije

Ovo govori Gospodin Šibni, upravitelju dvora:

»Lišit ću te tvoje službe i otjerati s tvog mjesta;
i u onaj dan pozvat ću svoga slugu Elijakima, sina Hilkiijina.
Obučit ću mu tvoju haljinu, tvojim ću ga pojasom opasati,
tvoju ću mu vlast predati u ruke te će biti otac
žiteljima jeruzalemskim i kući Judinoj.

Metnut ću mu na pleća ključ od kuće Davidove:

kad otvori, nitko neće zatvoriti, kad zatvori, nitko neće otvoriti.
Kao klin zabit ću ga na tvrdu mjestu; i postat će prijesto slave
domu oca svojega.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 138,1-3.6.8bc

Pripjev: Gospodine, vječna je ljubav tvoja:
djelo ruku svojih ne zapusti!

Zahvaljujem ti, Gospodine, iz svega srca
jer si čuo riječi mojih usta.

Pred licem anđelâ pjevam tebi,

bacam se nice prema svetom hramu tvojemu.

Zahvaljujem imenu tvomem

za tvoju dobrotu i vjernost,

Kad sam te zazvao, uslišio si me,

dušu si moju pokrijepio.

Zaista, uzvišen je Gospodin,

ali gleda na ponizna,

a oholicu izdaleka poznaje.

Gospodine, vječna je ljubav tvoja:

djelo ruku svojih ne zapusti!

Drugo čitanje Rim 11, 33-36

Sve je od njega i po njemu i za njega!

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

O dubino bogatstva, i mudrosti, i spoznanja Božjega!

Kako li su nedokučivi sudovi i neistraživi putovi njegov!

Doista, tko spozna misao Gospodnju, tko li mu bi savjetnikom?

Ili: tko ga darom preteče da bi mu se uzvratiti moralo?

Jer sve je od njega i po njemu i za njega!

Njemu slava u vjekove!

Amen.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja Mt 16,18

Ti si Petar-Stijena i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju i vrata paklena neće je nadvladati.

Evanđelje Mt 16,13-20

Ti si Petar-Stijena. Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga.

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme:

Dode Isus u krajeve Cezareje Filipove i upita učenike:

»Što govore ljudi, tko je Sin Čovječji?«

Oni rekoše: »Jedni da je Ivan Krstitelj; drugi da je Ilija; treći opet da je Jeremija ili koji od proroka.«

Kaže im: »A vi, što vi kažete, tko sam ja?«

Šimun Petar prihvati i reče:

»Ti si Krist-Pomazanik, Sin Boga živoga.«

Nato Isus reče njemu:

»Blago tebi, Šimune, sine Jonin, jer ti to ne objavi tijelo i krv, nego Otac moj, koji je na nebesima. A ja tebi kažem:

Ti si Petar-Stijena i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju i vrata paklena neće je nadvladati.

Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga,

pa što god svežeš na zemlji,

bit će svezano na nebesima;

a što god odriješiš na zemlji,

bit će odriješeno na nebesima.«

Tada zaprijeti učenicima

neka nikomu ne reknu da je on Krist.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	83	Smiluj mi se, Gospode
ili	214	Molimo tebe
ili	183	Ti Kriste, Kralj si vjekova
Otpjevni psalam:	ŽV 8/2005	Gospodine vječna je ljubav tvoja
Prinosna:	183.5	Ta zato kruha, vina lik
ili	237	Jedan kruh
Pričesna:	246	Ovdje je sada
	ŽV 7/2022	Kruše života
	154	Žeđa duša moja
Završna:	259	Krist nas je sobom hranio

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, utecimo se Ocu vječnome iskrenim prošnjama moleći ga da nas vodi u ovome svijetu i sačuva svoju Crkvu svetom i postojanom u nasljedovanju njegova nauka:

1. Na stijeni vjere svetoga Petra sagrađena je sveta Crkva. Daj da ju nikakvo zlo ne slomi, već iskrena molitva ojača i pripremi za svaku kušnju koja ju snađe, molimo te.
2. Tvoj je Sin apostolu Petru dao vlast upravljanja Crkvom u njegovo ime. Blagoslovi nastojanja pape da upravlja svetom Crkvom pravedno i u skladu s tvojim naukom, molimo te.
3. U svijetu, pa i unutar same Crkve, djeluju mnoge sile zla. Ne dopusti da nas ikakvo zlo poljulja u vjeri, već nas ohrabri za djelovanje u skladu s tvojom Istinom, molimo te.
4. Veoma često padamo pod teretom grijeha, no ti se nikada ne umaraš praštati nam. Daj da redovito i s osobitom poniznošću pristupamo sakramentu ispovijedi koji nas čisti od grijeha i ispunja tvojom neizmjernom milošću, molimo te.
5. Priznajući se tvojima u ovome svijetu, naši su pokojni usnuli i čekaju tvoje milosrđe. Smiluj im se i, poradi vjernosti koju su ti iskazivali, uvedi ih u svoju vječnu Crkvu u nebesima, molimo te.

Vječni Oče, sveti je apostol Petar iskusio tamu grijeha, ali i milost tvoga oprosta. Daj da se i mi izdignemo iz svoje grešnosti i ohrabreni tvojom milošću pravedno živimo i djelujemo u ovome svijetu. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Isus, Crkva i Petar

Kada je apostol Šimun Petar na Isusovo pitanje »A vi, što vi kažete, tko sam ja?« (Mt 16,15) odgovorio »Ti si Krist-Pomazanik, Sin Boga živoga« (Mt 16,16), bio je to blistav trenutak u njihovu međusobnom odnosu. Isus je tada Petra nazvao blaženim jer su njegove riječi dolazile od objave Oca nebeskoga. Potom je uslijedila svečana Isusova izjava kako će na Petru-Stijeni sagraditi svoju Crkvu, koju ni vrata paklena neće nadvladati. Sukladno tomu Isus je Petru dao ključeve kraljevstva nebeskog.

Ključevi kraljevstva nebeskoga

Odlomak iz Knjige proroka Izaije (19,22-23) koji čitamo u prvom misnom čitanju pomaže nam da shvatimo što znače ključevi kraljevstva nebeskoga, koje je Isus dao Petru. Prorok Izaija opisuje kako je Bog smijenio razmetljivog Šibnu, upravitelja kraljeva dvora u Judeji, i na njegovo mjesto postavio Elijahima, sinu Hilkiijina, kojemu je tom prigodom dao ključ kuće Davidove da njime otvara i zatvara, to jest da upravlja kraljevim dvorom. Taj način izražavanja sličan je Isusovim riječima Petru kada mu je rekao da će ono što sveže ili odriješi na zemlji biti svezano ili odriješeno na nebesima. Iz toga zaključujemo da Isus nije prepustio Crkvu Petrovoj samovolji, nego mu je dao vlast da njome upravlja u njegovo ime. Šimuna Petra za prvaka apostolskog nisu izabrali ostali apostoli, niti se on u toj ulozi nametnuo sam, nego ga je na to mjesto postavio Krist, pa njegovo vršenje te službe treba biti u potpunom skladu s onim što hoće Krist. Bilo je to, kako rekosmo, u blistavom trenutku kada je Petar po božanskom nadahnuću odgovorio na Isusovo pitanje učenicima »Tko sam ja?«.

Petrovo iskustvo milosrđa

No znamo da u odnosu između Isusa i Petra nisu svi trenutci bili tako blistavi. Već nakon

odlomka koji čitamo u današnjem evanđelju Isus je prvi put otvoreno navijestio svoju muku, smrt i uskrsnuće, a Petar mu se usprotivio i počeo ga odvrćati. Time je zaslužio da ga Isus nazove Sotonom, jer u tom trenutku Petru nije bilo na pameti ono što je Božje, nego ono što je ljudsko (usp. Mt 16,21-23). Potom, u noći Isusove muke, Petar je Isusa tri puta zatajio, premda je prethodno tvrdio da će, ako treba, i umrijeti s njime (usp. Mt 26,34-35).

Ali znamo da to nije bio kraj odnosa između Isusa i Petra kao i ostalih učenika, koji su svi Isusa ostavili i pobjegli kada je uhvaćen u Getsemanskom vrtu (usp. Mt 26,26). Nakon svoga uskrsnuća Isus je ponovno okupio svoje učenike s Petrom na čelu. Nije ih ostavio same s njihovim grijehom nego je darom Duha praštanja s njima obnovio prekinuto zajedništvo i poslao ih da osnaženi uskrsnom vjerom propovijedaju evanđelje po svemu svijetu.

Naveli smo te svima poznate podatke kako bismo istaknuli jednu vrlo jednostavnu, ali znakovitu činjenicu u vezi s Isusovim riječima da će na Petru sagraditi svoju Crkvu. Naime, izabравši Petra za najodgovorniju službu u zajednici svojih učenika, Isus na to mjesto nije postavio osobu koja bi u svemu bila besprijeekorna i koja nikada ni u čemu ne bi zatajila. Isus je na vodeće mjesto u svojoj Crkvi postavio čovjeka grešnika koji ima iskustvo Božjega milosrđa i oprostjenja grijeha. I tu se ne radi o grijesima koje je Petar počinio prije nego što je susreo Isusa, nego o grijesima koje je počinio nakon što je sve ostavio i pošao za njim. S iskustvom oprostjenja i obnovljenog poziva koji je doživio u susretu s uskrsnim Isusom, Petar je konačno mogao ispuniti vlastite riječi koje je pogazio one iste noći kada ih je izgovorio. Mogao je nastaviti svoj hod za Isusom i za nj dati svoj život, što je doista i učinio. Ništa manje, Petrovo iskustvo vlastitoga pada i

Kristove milosti koja ga je podigla osposobilo ga je da na Kristov način postupi prema svim ostalim grešnim udovima Crkve koja je na njemu sagrađena.

Molitva Krista i Crkve

Za Crkvu koju je ustanovio i na poseban je način povezo s Petrom Isus je rekao da je ni vrata paklena neće nadvladati. Budući da izraz 'vrata paklena' aludira na sile zla, te Isusove riječi znače da Crkvu neće uništiti nikakvo zlo pa ni ono koje se događa u njoj samoj. Premda se o Crkvi često govori u kategorijama ljudskih povijesnih institucija, ona se od njih bitno razlikuje. Crkva je jedina institucija u svijetu koja za sebe tvrdi da je Kristovo tijelo, da je Kristova Zaručnica, i da je vodi Duh Sveti.

Tu posebnost Crkve na paradoksalan način potvrđuju i oni koji se Crkvi protive i koji zle pojave, koje se u njoj događaju, kritiziraju oštrije nego kada se ta ista zla događaju bilo gdje drugdje. S obzirom na poslanje koje Crkva ima u svijetu jasno je da tako treba i biti. Ako se u Crkvi, koja je ustanovljena da bude svjetlo svijeta, događaju djela tame, onda je razumljivo da su ona uočljivija, bolnija i teža.

I naše je vrijeme opterećeno raznim skandalima unutar Crkve koji nas nekad tako zateknu da ne znamo kako trebamo reagirati. Tu nam kao evanđeoska smjernica pomaže upravo odnos Isusa, Crkve i Petra. Proričući da će ga zatajiti Isus je rekao Petru: »Šimune, Šimune, evo Sotona zaiska da vas prorešeta kao pšenicu. Ali ja sam molio za tebe da ne malakše tvoja vjera. Pa kad k sebi dođeš, učvrsti svoju braću.« (Lk 22,31). Potom u Djelima apostolskim čitamo kako je Herod uhvatio Petra i bacio ga u tamnicu »a Crkva se svesrdno moljaše Bogu za njega« (Dj 12,5). Plod te molitve, koja se očito Bogu svidjela, bilo je Petrovo čudesno oslobođenje.

Sve to dogodilo se nakon što je Isus rekao »Ti si Petar-Stijena i na toj stijeni sagrađiću Crkvu svoju«, što znači da Petar svoju službu u Crkvi može vršiti samo podržan

Giambattista Pittoni, *Krist daje Petru ključeve raja*, 1730.

molitvom Krista i Crkve. Ali to ne vrijedi samo za Petra, nego za svakoga Kristova učenika. Bit molitve za druge jest u tome da naš odnos prema onima za koje molimo, pa bili to i najveći grešnici, usmjerujemo u kanal našega odnosa s Ocem nebeskim. Iz toga odnosa Petar je znao odgovoriti na pitanje tko je Isus. U tom odnosu spasonosno se susrećemo s istinom o grešnom sebi i o našoj grešnoj braći. Iz toga odnosa trebaju proizlaziti i sve naše riječi i djela.

Domagoj Runje

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

CIJENA

26,00 €

Naručite novo izdanje

Božanskog časoslova za Božji puk

**isključivo na e-poštu:
narudzbe@hilp.hr**

Troškovi poštarine
nisu uračunati u cijenu.

**NOVO
IZDANJE!**

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 2 €. Inozemstvo: 4,23 €; 7,08 USD; 7,08 CAD; 8,46 AUD

Godišnja pretplata: 26 €. Inozemstvo: 55 €; 92 USD; 92 CAD; 110 AUD • BiH, SRB, MNE: 40 €

Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994

model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji